Uppföljning av

Skånes regionala åtgärdsprogram för miljömålen

2025

Länsstyrelsen Skåne

Om uppföljningen

Länsstyrelsen har regeringens uppdrag att verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljökvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås. En viktig del i detta uppdrag är att utveckla, samordna och genomföra regionala åtgärdsprogram med bred förankring i länet. Nuvarande åtgärdsprogram *Tillsammans för ett hållbart Skåne* gäller sen 2022.

Under våren 2025 följdes åtgärdsprogrammet upp med de skånska aktörer som är utpekade som huvudaktör för respektive åtgärd.

Uppföljningen ger en övergripande lägesbild av genomförandet av åtgärdsprogrammet och kommer ligga till grund för Länsstyrelsens fortsatta arbete med miljömålsuppdraget. Resultatet ska också kunna fungera som inspiration och erfarenhetsutbyte mellan länets aktörer i miljöarbetet.

Resultatet från uppföljningen ligger också i Åtgärdswebben, www.atgardswebben.se, som är ett webbaserat verktyg för redovisning och uppföljning regionala åtgärdsprogram.

Hur du läser sammanställningen

Varje åtgärd presenteras på en bild:

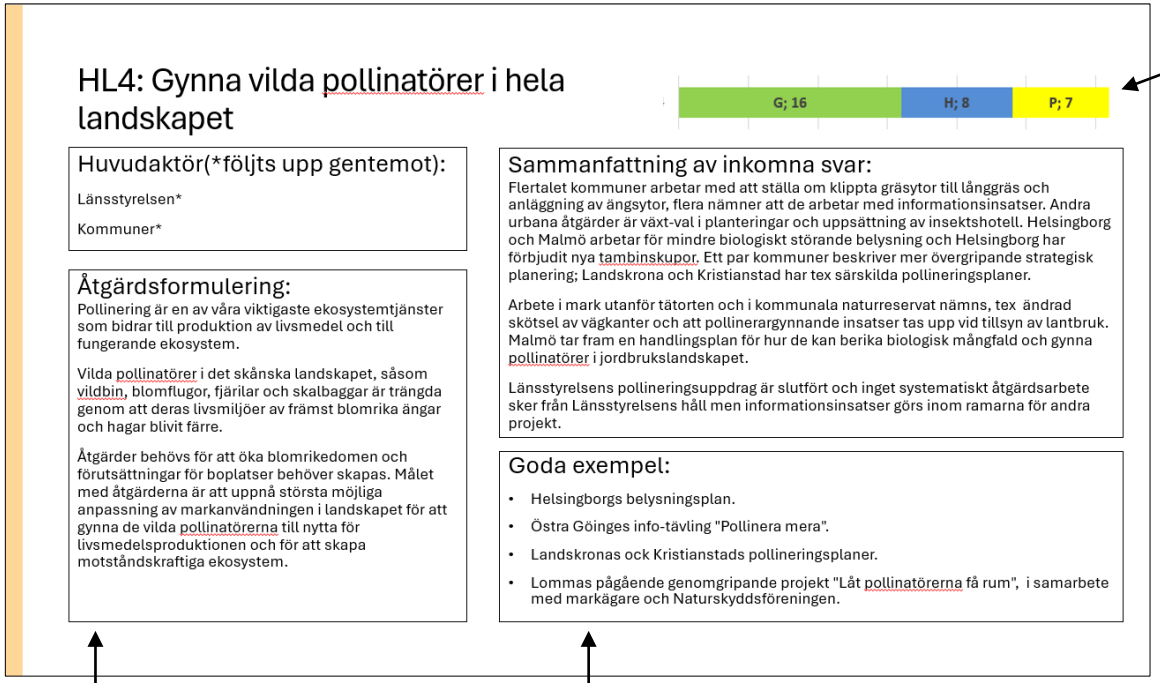

Till vänster står vilka som är **huvudaktörer** för åtgärden och **åtgärdstexten** så som den formulerats i åtgärds-programmet

Till höger finns en **sammanfattning** av alla aktörers uppföljning och några utplockade **goda exempel**

Uppe i högra hörnet finns en graf som visar **genomförandegrad**, dvs hur många aktörer som svarat G, H, P, E respektive Ej relevant

G= Genomfört helt eller i huvudsak, alternativt pågår kontinuerligt (grön)
H= Åtgärden är genomförd till hälften eller mer (blå)
P = Åtgärden är påbörjad men ej till hälften genomförd (gul)
E = Ej påbörjad (röd)
Ej relevant (grå)

Följande aktörer har följt upp åtgärdsprogrammet:
Kommuner (30 helt, 2 delvis), Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, Trafikverket, SLU Alnarp, Region Skåne, Lunds universitet, Malmö universitet, Kristianstad högskola samt Hållbar utveckling Skåne

Längst bak i presentationen finns även kommunjämförelser!

Alla åtgärder HS: Hållbara städer och samhällen

Hållbara städer och samhällen

HS1: Regional dialog om hållbara städer

HS2: Utvecklad tvärsektoriell planering för sociala, hälsomässiga och miljömässiga aspekter

HS3: Miljö- och hållbarhetskrav i riktlinjer för markanvisning av ny bebyggelse

HS4: God gestaltad livsmiljö av allmänna platser

HS5: Det kulturella, historiska och arkitektoniska arvet bevaras, används och utvecklas

HS6: Minskade störningar av trafikbuller i befintliga boendemiljöer

HS7: Resurseffektivt och cirkulärt byggande

HS8: Hållbar och cirkulär hantering av massor från byggande

HS9: Bostadstillsyn för hälsosamma boendemiljöer

HS10: Integrering av biologisk mångfald och ekosystemtjänster i urbana miljöer

HS11: Skydd av tätortsnära natur

HS12: Friluftslivet tydliggörs i samhällsplaneringen

HS13: Utvecklad lokal energiplanering för trygg elförsörjning och energiomställning

HS1: Regional dialog om hållbara städer

E; 1

Huvudaktör (*följts upp gentemot):

Länsstyrelsen*

Boverket (kansliet för Rådet för hållbara städer)

Åtgärdsformulering

Dialogmöte genomförs tillsammans med Rådet för hållbara städer för att stärka kommunernas förutsättningar i omställningen till en långsiktigt hållbar stads- och samhällsutveckling.

Lärande exempel, ny kunskap och verktyg, som har tagits fram av myndigheter och experter inom Rådets regeringsuppdrag, sprids för att bidra till gemensam kunskapsutveckling, inspiration och omställningskraft hos olika samhällsaktörer.

Dialogen behöver utgå ifrån regionala utmaningar och förutsättningar att nå social, hälso- och miljömässig hållbarhet.

Sammanfattning av inkomna svar:

Länsstyrelsen har inte fått uppdrag eller information från Rådet för hållbara städer avseende dialoguppdraget. Men Länsstyrelsen har via Samhällsbyggnadsnätverket planerat nya projekt avseende myndighetsdialoger.

Goda exempel:

HS2: Utvecklad tvärsektoriell planering för sociala, hälsomässiga och miljömässiga aspekter

Huvudaktör (*följts upp gentemot):

Kommuner *

Åtgärdsformulering

Formerna för tvärsektoriell planering utvecklas för att ta utgångspunkt i, analysera och väga in sociala, hälsomässiga och miljömässiga aspekter, framförallt i kommunernas tidiga planeringsskeden och i arbetet med kommunens översiktliga planering.

Kommunernas arbete bör inledningsvis fokusera på hur den egna organisationen och samverkanskulturen ger förutsättningar i planeringsprocessen för bred intern och extern samverkan samt för att ta tillvara intern och extern kompetens kring sociala, hälsomässiga och miljömässiga aspekter.

Sammanfattning av inkomna svar:

Många kommuner har rutiner eller handlingsplaner för tidig, tvärsektoriell samverkan i planeringsprocessen.

Vissa mindre kommuner lyfter fram att det är nära mellan olika sektorsansvar och att deras organisationsstruktur främjar samverkan.

Goda exempel:

- I Ystad vid framtagandet av den fördjupade översiktsplanen för Köpingebro och Nybrostrand har ett brett tvärsektoriellt och kommunövergripande arbete gjorts. Arbetsgruppen hade under hela arbetsprocessen kontinuerliga avstämningar med representanter från samtliga förvaltningar samt tematiska arbetsmöten bland annat med fokus på sociala, hälsomässiga och miljömässiga aspekter.
- Örkelljunga kommun drev projektet Hälsa med hästkraft, tillsammans med Coompanion och Leader Skåne Mitt Nordväst. Projektet syftade till att främja hälsoaspekter genom att skapa ett sammanhang för att motverka ofrivillig ensamhet.

HS3: Miljö- och hållbarhetskrav i riktlinjer för markanvisning av ny bebyggelse

Huvudaktör (*följts upp gentemot):

Kommuner *

Åtgärdsformulering

Miljö- och sociala hållbarhetsaspekter bör lyftas in i kommunernas riktlinjer för markanvisning. Detta för att miljöaspekter och social hållbarhet ska uppmärksammas och beskrivas i samband med att kommunen fördelar mark till byggherrar.

Sammanfattning av inkomna svar:

Ett flertal kommuner har rutiner/riktlinjer för markanvisning med krav på miljö och social hållbarhet.

Positivt är att vissa kommuner med befintliga riktlinjer håller på att uppdatera dom med ytterligare aspekter. Många som svarat H eller P anger att de håller på att ta fram riktlinjer eller har börjat att undersöka förutsättningar och metoder för detta.

I två kommuner är åtgärden inte relevant.

Goda exempel:

- I Trelleborg pågår en markanvisningstävling för Gasverket. Fokus ligger på gestaltning, klimat och social hållbarhet. Anbud utvärderas utifrån kommunens hållbarhetsmål.
- I Helsingborg har kommunfullmäktige beslutat att "tillämpa balanseringsprincipen vid exploatering av mark i Helsingborg". I balanseringsprincipen ingår skadelindringshierarkin där undvika och minimera är de två viktigaste stegen.
- Lund har införlivat miljö- och hållbarhetskrav Mark- och boendeprogrammet samt i stadens Energi- och klimatplan.

HS4: God gestaltad livsmiljö av allmänna platser

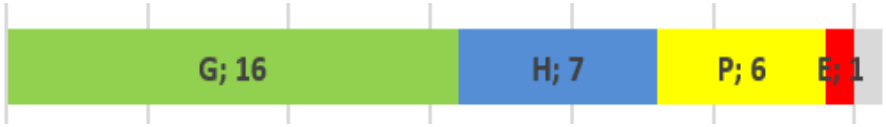

Huvudaktör (*följts upp gentemot):

Kommuner*

Åtgärdsformulering

Vid förändringar av platser som är allmänt tillgängliga, oavsett huvudmannaskap, ska kommunen i samverkan med andra aktörer säkerställa att miljön görs tillgängliga för alla. Det gäller allt från ytor för lek och spel, platser för möten, gröna områden såväl som där människor rör sig till fots eller cykel.

För att åstadkomma detta krävs samstämmighet kring gestaltningsarbetet och i förvaltningsskedet.

Sammanfattning av inkomna svar:

De flesta kommunerna nämner att de kontinuerligt tar hänsyn till tillgänglighet i såväl planering som förvaltning.

Goda exempel:

I Klippans kommun lyfter man fram:

- **Lekplatser** - Stort fokus på tillgänglighet. Vi tittar på möjligheten att vara delaktig i merparten av leken genom att hårdgöra ytor till och inom området och under lekredskapen, bänkar för att kunna vila, växtlighet för att skapa lugn och stress, olika lekredskap för olika åldrar, fokus sinnlig lek med färger, ljud och känsel. Belysning för ökad trygghet.
- **Trafikmiljöer -** Uppdaterar övergångställen med taktila plattor/pollare samt ser över nivåerna och sänker kantsten i korsningar och överfarter för att möjliggöra säkra överfarter.
- **Upphandling** - Precisering att återbruk är alternativ 1, vilket innebär att allt som går att återanvända i sin form och funktion ska ingå i färdigställd byggnad. Material som inte kan återbrukas i pågående projekt, sparas för att användas i kommande byggnationer.

HS5: Det kulturella, historiska och arkitektoniska arvet bevaras, används och utvecklas

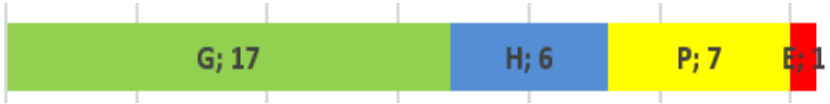

Huvudaktör (*följts upp gentemot):

Kommuner*

Åtgärdsformulering

Det kulturella, historiska och arkitektoniska arvet i form av värdefulla byggnader och bebyggelsemiljöer samt platser och landskap bevaras, används och utvecklas.

Översiktsplaner ska redovisa och ge vägledning till hur kommunen avser att bevara, använda och utveckla sådana miljöer.

Sammanfattning av inkomna svar:

Kulturmiljöns värden är en viktig faktor i samband med kommunernas planering. Kommunens ställningstaganden kan finnas redovisade i översiktsplanerna och i andra strategiska dokument.

Ca en tredjedel av kommunerna anger att de har ett kulturmiljöprogram eller håller på att ta fram ett.

Goda exempel:

- I Helsingborgs arbete med översiktsplanering finns pågående dialog inom stadsbyggnadsförvaltningen och stadsantikvarien på Kulturförvaltningen. Kommunen har både bevarandeprogram för olika stadsdelar, Natur- och kulturmiljöprogram samt ett arkitekturverktyg som stöd i arbetet.
- I Örkelljunga kommun pågår ett projekt för att värna Sveriges äldsta minigolfbana som finns i Örkelljunga. Omsorgsfull restaurering ska bibehålla det kulturhistoriska värdet och bevara tradition och historia där Örkelljunga satt avtryck i hela landet.

HS6: Minskade störningar av trafikbuller i befintliga boendemiljöer

Huvudaktör (*följts upp gentemot):

Kommuner*

Trafikverket*

Vägföreningar

Åtgärdsformulering

Befintliga bullerutsatta boendemiljöer där inomhusvärden inte lever upp till Folkhälsomyndighetens riktvärden uppmärksammas och åtgärdas

Insatser genomförs vid behov för att förbättra ljudmiljön utomhus i anslutning till bostäder och grönområden med syfte att skapa goda livsmiljöer och ökad livskvalitet.

Minskning av trafikrelaterat buller medför ofta även lägre emissioner av luftföroreningar och därmed en förbättrad luftmiljö.

Sammanfattning av inkomna svar:

Vissa kommuner som har svarat G (genomfört) och flertalet av de som svarat H (genomfört till hälften eller mer) har inget proaktivt, systematiskt arbete, utan reagerar på klagomål. Vissa antar att det inte finns några trafikrelaterade bullerproblem i deras kommun. Andra kommuner har gjort kartläggning av bullernivåer utifrån punktinsatser i samband med bygge av järnväg och väg. Lunds kommun lyfter fram att arbetet för att transportsystemet ska utvecklas i en alltmer hållbar riktning har haft en positiv påverkan på bullersituationen i kommunen.

Trafikverket har genomfört bullerkartläggningar längs befintlig statlig infrastruktur. Åtgärdsbehov utreds fastighet för fastighet och genomförs geografiskt samlat. Behoven av kompletterande åtgärder är stora och åtgärdsprogrammet kommer att löpa under en följd av år. Utöver åtgärdsprogrammet vidtas även omfattande bullerskyddsåtgärder inom ramen för Investeringsprojekt som utgör nybyggnad eller väsentlig ombyggnad.

Goda exempel:

- Lunds kommun arbetar aktivt för att planera för en god boendemiljö avseende buller, bland annat genom att erbjuda fastighetsägare bullerskyddsbidrag utmed kommunala gator med bullernivåer över 59 dBA, utreda lämpliga sträckor för lågbullrande vägbeläggning och vägnära skärmar, dämpa buller vid minst en skola/skolgård samt genomföra åtgärder för god ljudmiljö i en park.
- I Helsingborgs kommun genomförs kommunomfattande bullerkartläggning vart femte år. Med kartläggningen som grund formuleras ett åtgärdsprogram i vilket åtgärder redovisas, tidsätts och prissätts. Ett exempel på åtgärd för att förbättra inomhusmiljön är att låta fastighetsägare i bullerexponerade områden ansöka om fönsterbytesbidrag. I utomhusmiljön genomförs försök med bullerreducerande gatubeläggning. Åtgärder för att förbättra ljudmiljön vid grönområden kan exempelvis vara strategisk lokalisering av bullerskydd.

HS7: Resurseffektivt och cirkulärt byggande

Huvudaktör (*följts upp gentemot):

Kommuner*, Region Skåne*, Statliga myndigheter, Fastighetsföretag

Åtgärdsformulering

Vid upphandling av ny- eller ombyggnadsprojekt och renovering ställs stegvis allt högre krav på förnybara, cirkulära och giftfria byggmaterial, delningstjänster och återbruk när det bedöms som fördelaktigt ur ett livscykelperspektiv. Befintliga byggnaders potential som materialbank för återbruk av byggmaterial uppmärksammas. Inventering av material inför rivning eller ombyggnad genomförs som ett underlag för återbruk och högkvalitativ materialåtervinning. Återbruk och produkter med hög materialåtervinning som kan ersätta användning av jungfruliga material med höga klimatutsläpp i byggskedet bör prioriteras, tillsammans med att nyttja den fulla livslängden på inbyggda produkter samt att skapa cirkulära flöden för byggprodukter med kort livslängd som byts ut i samband med anpassning av lokaler till nya hyresgäster. Den potential för resurseffektivisering och minskad klimatpåverkan som finns i att omvandla befintliga byggnader istället för att bygga nytt behöver också beaktas. Erfarenheter från arbetet med Lokal färdplan för en klimatneutral bygg- och anläggningssektor i Malmö 2030 (LFM30) och Interreg-projektet Circular Builders sprids till fler kommuner genom etablering av ett skånskt nätverk för hållbart byggande.

Sammanfattning av inkomna svar:

Ca 1/3 av aktörerna har rutiner för upphandling eller krav på återbruk och materialåtervinning.

Många aktörer lyfter fram att de ställer krav vid upphandling och återbruk till klimatkrav, inte så många lyfter fram kopplingen till giftfria kretslopp och materialhushållning.

Ett problem som lyfts fram när det gäller återbruk är brist på platser för mellanlagring av material.

Goda exempel:

- **Ystad**: I samband med ny- eller större ombyggnadsprojekt ställs krav på miljöbyggnad Silver eller högre. På detta sätt säkerställs att material i byggnader är sunda och giftfria. Upphandlingarna inkluderar också att entreprenören sorterar, återbrukar och återvinner byggavfall.
- **Sjöbo (Sysav):** Ett nätverk för Sysavs ägarkommuner för förebyggande av bygg-och rivningsavfall har initierats. Man delar goda exempel och ska ta fram hjälpmedel som kan underlätta kommunerna och kommunala bolags arbete med förebyggande av bygg-och rivningsavfall.

HS8: Hållbar och cirkulär hantering av massor från byggande

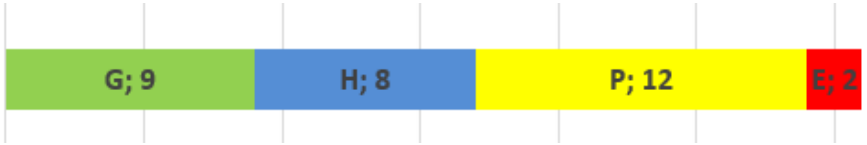

Huvudaktör (*följts upp gentemot):

Kommuner*, Trafikverket*, Byggföretag
Fastighetsföretag

Åtgärdsformulering

Förutsättningar skapas för en mer cirkulär hantering av massor från byggnads- och infrastrukturprojekt där överskottsmassor med lämpliga geotekniska och markkemiska egenskaper kan användas för mer lågkvalificerade ändamål. Detta minskar användningen av jungfruligt täktmaterial för annat än högkvalificerade ändamål i en region där tillgången till ballast är begränsad och behöver säkerställas för framtida generationer.

För att hanteringen ska ske på ett klimatsmart sätt behöver användandet av massor ske i samband med, eller i närheten av dess uppkomst. Markytor för hantering och lagring av massor i lämpliga lägen nära exploateringsområden, liksom ytor för etablering av masslogistikcentraler, behöver avsättas i närheten av större byggnads- och infrastrukturprojekt.

Sammanfattning av inkomna svar:

Motiveringen till att ha masshanteringsplaner verkar främst vara kostnadsdrivet. Massorna används främst till vägbyggen och bullervallar

Att hitta ytor för lagring av massor, särskilt på längre sikt är problematiskt. Det är en obalans mellan tillgång och efterfrågan, man vill gärna lagra så nära den plats där massorna uppstår/behövs.

Goda exempel:

Helsingborg: Steg för minska klimatpåverkan inom masshanteringen:

1. Sikta material direkt ute på arbetsplatser för få fram material som kan återanvändas inom samma projekt och då inte behövts transporteras.
2. Återanvända matjord i projekten.
3. Vid behov av sanering görs riskbedömningar och framtagande av platsspecifika riktvärden utifrån varje enskild plats förutsättningar.

Detta leder till färre transporter, mindre belastning på våra deponier och mindre återfyllnad av jungfruligt material.

HS9: Bostadstillsyn för hälsosamma boendemiljöer

Huvudaktör (*följts upp gentemot):

Kommuner*

Åtgärdsformulering

Den förebyggande tillsynen för mer hälsosamma boendemiljöer prioriteras, framförallt i socioekonomiskt svagare områden.

Analyser av större byggnadsbestånd i kommunen genomförs för att lokalisera bostadsområden med ökad risk för undermåliga inomhusmiljöer som ett underlag för prioritering av tillsynsinsatser.

Insatserna kan dels handla om informationsåtgärder som förbättrar boendes kunskaper om såväl förutsättningar för en god boendemiljö som gällande regelverk, dels om att hitta enkla sätt för de drabbade boende att genomföra en anmälan vid upplevda brister, samt bedriva uppsökande tillsyn för en förbättrad efterlevnad av regler för att uppnå hälsosammare boendemiljöer för alla.

Sammanfattning av inkomna svar:

Åtgärden verkar tolkas som en hälsoskyddsfråga, vilket är ett av kommunernas anvars-områden. Alla kommuner verkar göra det de ska inom området.

Goda exempel:

HS10: Integrering av biologisk mångfald och ekosystemtjänster i urbana miljöer

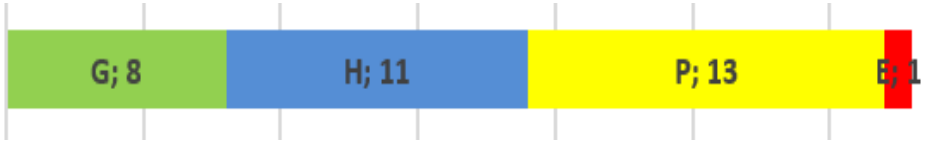

Huvudaktör (*följts upp gentemot):

Kommuner*, Länsstyrelsen *, Region Skåne*

Åtgärdsformulering

A) Kommunernas planering, byggande och förvaltning fortsätter utvecklas för att bättre ta tillvara och integrera biologisk mångfald och ekosystemtjänster i urbana miljöer. Boverkets metod för hur ekosystemtjänster kan integreras i utvecklingen av urbana miljöer och den kommande vägledningen för grönplaner från Boverket och Naturvårdsverket ger bra underlag för hur arbetet kan genomföras.

B) Planeringsunderlag tas fram för de viktigaste ekosystemtjänsterna som rör urban och tätortsnära miljö, samt även regionalt för hälsa, rekreation och vattenrelaterade frågor (grundvattenbildning, vattenreglering som ger översvämningsskydd och hållbar tillgång till ytvatten).

C) Regionala offentliga aktörer i Skåne bör i samverkan med genomförandeorganisationer, främst kommunerna, initiera och driva projekt som syftar till att bidra till urban grön infrastruktur, av tillräckligt god kvalitet och kvantitet så att de urbana och tätortsnära ekosystemen ges goda förutsättningar att tillhandahålla de ekosystemtjänster vi alla är beroende av för en god livskvalitet och klimatanpassning samt att den biologiska mångfalden som finns i urbana miljöer bevaras och stärks.

Sammanfattning av inkomna svar:

Kommunerna prioriterar arbetet med grönstrukturer och biologisk mångfald i urbana miljöer högt. Många kommuner har en grönstrukturplan eller håller på att ta fram en sådan.

Goda exempel:

HS11: Skydd av tätortsnära natur

H; 1

Huvudaktör (*följts upp gentemot):

Länsstyrelsen*

Åtgärdsformulering

Vikten av att skydda den tätortsnära naturen är stor för friluftslivet, folkhälsan och bevarandet av den biologiska mångfalden i Skåne. I takt med att länets tätorter expanderar ökar behovet av långsiktiga skydd. Länsstyrelserna i Skåne, Stockholm och Västra Götaland har i regleringsbrevet 2021 fått i uppdrag att fortsätta genomförandet av sina respektive program för skydd av tätortsnära natur. En genomförandeplan för åren 2021-2025 tas fram och genomförs till 2025.

Planen ska omfatta skydd, huvudsakligen i form av naturreservat, av de mest skyddsvärda områdena och genomföras i samverkan mellan kommuner, markägare och Länsstyrelsen.

Sammanfattning av inkomna svar:

Arbetet har under året varit framgångsrikt genom att ytterligare ca 335 ha tätortsnära natur har skyddats. Däremot finns fortfarande behov av ytterligare skyddande av tätortsnära natur, särskilt då tätorterna växer.

Länsstyrelsens uppdrag *Skydd av tätortsnära natur* ska avslutas 2025 men de tre storstadslänen planerar att äska medel i långtidsbudget för 2026 - 2028 för permanent fortsättning med uppdraget.

Goda exempel:

HS12: Friluftslivet tydliggörs i samhällsplaneringen

Huvudaktör (*följts upp gentemot):

Kommuner*

Åtgärdsformulering

För att säkerställa att det finns tillgång till vardagsnära natur för friluftsliv, rekreation och naturupplevelser behöver friluftslivet tydliggöras inom kommunens översiktsplanering.

Strategiska planeringsunderlag som kartering av viktiga områden för friluftsliv och kommunala friluftsplaner är viktiga för att friluftslivet ska synliggöras i samhällsplaneringen.

Sammanfattning av inkomna svar:

Nästan samtliga kommuner har pekat ut områden som är viktiga för friluftslivet i sina översiktsplaner.

Goda exempel:

- I Perstorps kommun tydliggörs friluftslivet som en av kommunens styrkor och ingår i nuvarande översiktsplan samt lyfts fram i kommunens naturvårdsprogram. ÖP redovisar strategier för att stärka och utveckla friluftslivet genom säkrande av grönytor, stärkande av nödvändig service i anslutning till grön- och rekreationsområden samt utveckling av gång- och cykelinfrastrukturen.

HS13: Utvecklad lokal energiplanering för trygg elförsörjning och energiomställning

Huvudaktör (*följts upp gentemot):

Kommuner*

Länsstyrelsen*

Region Skåne*

Åtgärdsformulering

Förutsättningarna för etablering av energiproduktion, distribution och tillförsel ska framgå av kommunernas översiktsplaner och energiplaner. Energiplanerna ska vara aktuella och kunna utgöra ett underlag för elnätägares nätutvecklingsplaner samt andra relevanta initiativ som pågår regionalt och nationellt på området.

Nya kommunala energiplaner utvecklas med fördel i samverkan med lokala och regionala energibolag, betydande systemanvändare samt andra väsentliga aktörer.

Sammanfattning av inkomna svar:

Av de aktörer som svarat G (genomfört) eller H (genomfört till hälften eller mer) har de flesta översiktsplaner i vilka man redovisar förutsättningar för energiproduktion, energidistribution och energitillförsel.

Däremot saknar de flesta en aktuell energiplan. Inom många kommuner pågår arbetet med att ta fram en energiplan och flertalet förväntar besluta om en sådan under 2025.

Goda exempel:

Alla åtgärder HM: Hållbar mark- och vattenanvändning

Hållbar mark- och vattenanvändning

HM1: Begränsad exploatering av jordbruksmark

HM2: Införande av klimatanpassningszoner i fysisk planering

HM3: Ökad användning av naturbaserade lösningar för klimatanpassning

HM4: Framtagande av ny regional vattenförsörjningsplan

HM5: Lokalisering av våtmarker utifrån biologisk mångfald, övergödning och minskad klimatpåverkan

HM6: Minskad miljöpåverkan från vattenkraft och dammar

HM7: Utveckling av samverkan för en hållbar marin miljö

HM8: Restaurering av marina miljöer genom återföring av sten

HM9: Information om effekter på skogsmarken vid biobränsleuttag

HM10: Genomförande av strategi för formellt skydd av skog

HM11: Naturvårdsåtgärder för hotade arter

HM12: Strategi för invasiva främmande arter

HM13: Kunskapen om kulturmiljön utvecklas

HM14: Regional strategi för friluftsliv

HM15: Minskade utsläpp av farliga kemiska ämnen

HM16: Undersökningar och effektivare åtgärder inom förorenade områden

HM17: Cirkulära avloppslösningar för återanvändning av renat avloppsvatten

HM1: Begränsad exploatering av jordbruksmark

Huvudaktör (*följts upp gentemot):

Kommuner*

Åtgärdsformulering

Kommunens ställningstagande för hur man avser att undvika att ta jordbruksmark i anspråk för exploatering bör framgå av kommunernas planeringsstrategi enligt 3 kap. Plan- och bygglagen.

Av översiktsplanen bör markanspråk på jordbruksmark tydligt kopplas till kommunens riktlinjer för bostadsförsörjning, dess värde för långsiktig livsmedelsproduktion och övriga ekosystemtjänster samt kommunens bedömning av vilka "väsentliga samhällsintressen som skall tillgodoses" när exploatering på jordbruksmark föreslås.

En bedömning av miljökonsekvenserna för att ta jordbruksmark i anspråk bör beskrivas i miljökonsekvensbeskrivningen till kommunernas översiktliga planering för att synliggöra konsekvenserna som uppstår vid exploatering på jordbruksmark samt visa på alternativen till att ta jordbruksmarken i anspråk. I sammanhanget bör samtliga åtgärder som påverkar jordbruksmarkens värden idag och på sikt vägas in såsom infrastruktur, energiförsörjning och lantbrukets ökade behov av ytor för vattenhantering.

Sammanfattning av inkomna svar:

Flertalet kommuner arbetar med frågan på ett eller annat sätt. Det som varierar är graden, dels om man hunnit implementera det helt, dels i vilken form och hur genomgripande. Det är också skillnad på teori och på möjlighet till undantag i praktiken

Goda exempel:

HM2: Införande av klimatanpassnings-zoner i fysisk planering

Huvudaktör (*följts upp gentemot):

Länsstyrelsen*, Kommuner*

Åtgärdsformulering

Kommunerna uppmärksammas om möjligheten att införa klimatanpassningszoner genom informationskampanj via Regional Kustsamverkans möten och i samband med yttranden kring fysisk planering. Begreppet klimatanpassningszon innebär att kommunerna lägger in en så kallad försiktighetszon längs med kusten som motsvarar den markyta som behövs för att ta hänsyn till havsnivåhöjningens konsekvenser. Kommunerna ska i den fysiska planeringen ta hänsyn till risken för översvämning och erosion och bör även väga in behovet av reträttmarker för strandängar. Genom att använda begreppet klimatanpassningszon blir det lättare att motivera behovet av den avsatta markytan.

Sammanfattning av inkomna svar:

Länsstyrelsen har besökt 11 av Skånes 16 kustkommuner i samverkan med SGI och SGU inom ramen för Regional Kustsamverkans arbete.

Bland kommunerna varierar genomförandegraden men flera skriver att frågan är inlyft i översiktsplanen. Klimatanpassningsplaner, översvämningsplaner och kustskyddsstrategi nämns också. Flertalet kommuner använder inte begreppet klimatanpassningszon utan nämner istället begrepp som ”uppmärksamhetsområde”, ”Respekt kustzon”, Respektzon kust” och ”kustskydd”.

Kristianstad kommun lyfter att de ser svårigheter med generella klimatanpassningszoner och anser att de behöver anpassas efter lokala förutsättningar.

Goda exempel:

- Malmö stads strategi för kustskydd 2025-2125
- Lunds kommuns översvämningsplan

HM3: Ökad användning av naturbaserade lösningar för klimatanpassning

Huvudaktör (*följts upp gentemot):

Kommuner*

Åtgärdsformulering

Naturbaserade lösningar används som åtgärder för att öka naturens egen motståndskraft mot klimatförändringar och skapa förutsättningar för samhället att anpassa sig till effekterna av ett förändrat klimat och kan samtidigt skapa bättre förutsättningar för bevarandet av biologisk mångfald. Erfarenheter från projekten Life Coast Adapt samt Building with Nature, som båda utarbetar förslag och tester för att ta fram de bästa naturbaserade lösningarna, sprids för att klimatanpassa Skåne. Projekten visar även på vikten av att arbeta uppströms för att minska belastningen både vad gäller kvantitet och kvalitet av dagvattenpåverkan vid Skånes kuster. I kommunernas översiktsplaner anges förutsättningarna för eventuella anpassningsåtgärder och kommunens ställningstagande angående markanvändningen.

Sammanfattning av inkomna svar:

Flertalet kommuner beskriver att de arbetar med naturbaserade lösningar i någon form. Mest nämns dagvattenhantering i relation till översvämningsrisk och skyfallsproblematik; annat som nämns är erosionsskydd (ålgräs-planteringar, restaurering av dynlandskap och stenrev), våtmarker och projekteringsanvisningar som anger att t.ex. skolor ska ha minst 50% krontäckningsgrad.

Höörs kommun lyfter att ökad krontäckningsgrad och identifiering av värmeöar är minst lika viktiga aspekter i arbetet med klimatanpassning.

Lunds kommun lyfter att det är viktigt i sammanhanget är att definiera vad som menas med naturbaserade lösningar då det finns en mängd olika definitioner vilket bland annat visats i ett studentarbete som Lunds kommun initierat.

Goda exempel:

- Malmö stads fastighets- och gatukontor arbetar löpande med s.k. "passa på"-åtgärder där nya fördröjningslösningar implementeras när allmän plats byggs om.
- Bromölla berättar om bra internt samarbete mellan plan- bygg- och miljötillsynsenheterna i planprocessen har möjliggjort ökad reglering för klimatanpassningar i våra nya planer.
- Trelleborgs kommun och Lunds universitet är partners i projektet Policylabb för klimatanpassning
- Projektet ARCADIA (Naturbaserade lösningar för klimatanpassning)

HM4: Framtagande av ny regional vattenförsörjningsplan

H; 1

Huvudaktör (*följts upp gentemot):

Länsstyrelsen*

Åtgärdsformulering

Den regionala vattenförsörjningsplanen uppdateras för att säkra den regionala vattentillgången i ett långsiktigt perspektiv.

Arbetet med den nya planen ska bland annat bidra till en kartläggning av hur förutsättningarna för vattenförsörjning till olika ändamål ser ut i länet idag och vad som kan förväntas i framtiden.

Vattenförsörjningsplanen ska utgöra ett planeringsunderlag där vattenresurser av regional betydelse pekas ut och åtgärdsförslag anges.

Sammanfattning av inkomna svar:

Den reviderade vattenförsörjningsplanen var på remiss under våren 2025 och är förhoppningsvis klar för beslut innan årsskiftet 2025/2026.

Goda exempel:

HM5: Lokalisering av våtmarker utifrån biologisk mångfald, övergödning och minskad klimatpåverkan

Huvudaktör (*följts upp gentemot):

Länsstyrelsen*, Markägare, Kommuner*, Vattenråd

Åtgärdsformulering

A) En våtmarkskarttjänst tas fram för att identifiera de bästa våtmarkslägena för att förstärka värdetrakter inom grön infrastruktur, minska övergödningen i enlighet med åtgärdsprogrammet för vattenförvaltningen och övergödningsstrategin, ÅGP-arbete, flödesutjämning, vattenhushållning, minskad klimatpåverkan, till exempel genom återvätning av organogena jordar, samt brunifiering.

B) Med hjälp av underlaget från karttjänsten fortsätter arbetet med att skapa nya och restaurera befintliga våtmarker. Den största biologiska mångfalden i våtmarkerna bevaras genom skötsel. I arbetet uppmärksammas också kulturhistoriska värden.

Sammanfattning av inkomna svar:

Karttjänsten är nedprioriterad på Länsstyrelsen p.g.a. stor sjukfrånvaro och prioritering av stödhantering och prövning. Några kommuner nämner att de har egna kartlager med lämpliga ytor för våtmarker. Lomma kommun skriver att de föredrar att använda Vattenatlas då även kommunernas egna underlag kan komma med.

Flertalet kommuner arbetar med restaurering eller anläggning av våtmarker, direkt och eller via vattenråden, men huruvida det är systematiskt varierar. Ängelholm lyfter att lokala åtgärdsprogram för avrinningsområdena hade varit bra verktyg för tydligt helhetsgrepp.

Goda exempel:

- Rönneåns vattenråd och Vegeåns vattenråd genmför organisatoriska förändringar för att bygga upp ett mera effektivt åtgärdsarbete. Detta regleras med finslipade avtal.
- Simrishamns kommun är pilotkommun i Visit Skånes projekt 3 ST som handlar om turism, lokal utveckling och vattenresurser.
- Båstads kommun har ett pågående LONA-projekt där de kartlägger ytor där potentialen för restaurering av våtmarker bedöms som god.
- Projektet Land4Climate som syftar till att identifiera marker som kan återvätas samt genomföra återvätningsåtgärder.

HM6: Minskad miljöpåverkan från vattenkraft och dammar

H; 1

Huvudaktör (*följts upp gentemot):

Länsstyrelsen*

Verksamhetsutövare

Åtgärdsformulering

Samverkan med verksamhetsutövare och berörda myndigheter, kommuner och intresseorganisationer kring åtgärder för miljöanpassning av vattenkraften enligt den nationella planen för omprövning av vattenkraften (NAP).

Åtgärderna syftar till att uppnå största möjliga nytta för vattenmiljön och för nationell effektiv tillgång på vattenkraftsel, med hänsyn tagen till andra samhällsintressen.

Tillsynsinsatser och rättsliga åtgärder genomförs också vid dammar och andra verksamheter som inte ingår i NAP (huvudsakligen andra verksamheter än vattenkraft) och som har störst behov av miljöförbättrande åtgärder.

Sammanfattning av inkomna svar:

Arbete pågår men långsamt, delvis på grund av ständiga pauser från regeringen i NAP-arbetet.

Länsstyrelsen har lagt ner mycket arbete på prövningar med en stor mängd omfattande yttranden till domstol för att få in moderna miljövillkor. Svåra avvägningar kring miljökrav för avveckling av några små kraftverk i Rönneåns huvudfåra så att denna kan restaureras så att stora naturvärden kan återskapas.

Vi hinner inte med i den av vattenmyndigheterna förväntade takten vad gäller tillsyn av dämmen och andra hinder för lekvandrande fiskar.

Goda exempel:

HM7: Utveckling av samverkan för en hållbar marin miljö

H; 1

Huvudaktör (*följts upp gentemot):

Länsstyrelsen*

Åtgärdsformulering

Interna och externa samrådsmöten genomförs med verksamhetsutövare, kommuner, intresseorganisationer och berörda myndigheter kring samförvaltning av fiske samt fisk och andra naturresurser för att bidra till ett hållbart fiske och en hållbar marin miljö i Skånes havsområde inklusive ekonomisk zon.

Arbetet sker inom ramen för bildande av marina områdesskydd, framtagande av bevarandeplaner för natura 2000, marin förvaltning samt prövning och tillsyn av marin exploatering och infrastruktur.

Sammanfattning av inkomna svar:

Länsstyrelsen samverkar med flera myndigheter, organisationer och intressenter kring den marina miljön, till exempel genom konferenser och träffar. Försök görs även att etablera kontaktvägar med danska myndigheter.

I prövningar finns en särskild samrådsprocess med verksamhetsutövare, men någon bred samverkansprocess för samråd som rör den övergripande frågan om en hållbar marin miljö har inte etablerats, och frågan är om det är realistiskt.

Länsstyrelsen har haft samrådsmöte med yrkesfisket rörande bifångster och beståndskarteringen av sill. Två viktiga saker för en hållbar fiskerinäring. I december en anhållan till Havs- och vattenmyndigheten om att stoppa fisket efter sjurygg då beståndet är hotat.

Goda exempel:

HM8: Restaurering av marina miljöer genom återföring av sten

H; 1

Huvudaktör (*följts upp gentemot):

Länsstyrelsen*

Åtgärdsformulering

Insatser genomförs för att kartlägga historisk förekomst av stenfiske för att därefter identifiera och prioritera lämpliga områden där återföring av sten kan bli aktuellt. Åtgärden bidrar till att återställa havsbottnar i områden där block och sten tidigare har tagits bort och återskapa viktiga livsmiljöer för hårdbottenlevande arter.

Sammanfattning av inkomna svar:

Länsstyrelsen har gjort en kartläggning och identifierat lämpliga platser för återföring av sten.

Två restaureringsprojekt ingår i Improve Aquatiq life och sten kommer läggas ut hösten 2026 utanför Båstad och Landskronas kust.

Goda exempel:

HM9: Information om effekter på skogsmarken vid biobränsleuttag

P; 1

Huvudaktör (*följts upp gentemot):

Skogsstyrelsen*

Åtgärdsformulering

Markägare informeras om hur biobränsleuttag kan påverka produktionsförmåga, biologisk mångfald, körskador och försurning av skogsmark.

Sammanfattning av inkomna svar:

Skogsstyrelsen motiverar genomförandegraden med att det inte är prioriterat politiskt. Man skriver också att i samband med återvätningsinformation och om skogens vatten har ämnet tangerats, men inte som en egen aktivitet.

Goda exempel:

HM10: Genomförande av strategi för formellt skydd av skog

G; 1 H; 1

Huvudaktör (*följts upp gentemot):

Länsstyrelsen*

Skogsstyrelsen*

Åtgärdsformulering

Den regionala strategin för formellt skydd av skog genomförs. Strategin ska bidra till ett kostnadseffektivt och ändamålsenligt formellt skydd för skogsbiologiska värdekärnor, även om andra motiv för skyddet finns, som exempelvis den tätortsnära naturens betydelse för friluftslivet. Strategin ska även bidra till uppfyllandet av relevanta internationella och nationella mål, och utgör ett gemensamt underlag för arbetet med grön infrastrukturs värdetrakter och områdesskyddet.

Sammanfattning av inkomna svar:

I det pågående arbetet med skydd av skogsmark prioriteras områden utifrån strategin.

I den regionala strategin för formellt skydd av skog fanns ett delmål om att skydda ytterligare 4 000 hektar skog till 2022. Delmålet är uppnått 2024. 5 procent av den produktiva skogsmarken omfattas av formellt skydd. 60 procent av kända värdekärnor inom värdetrakter för skog omfattades av områdesskydd 2022.

Då den nationella strategin för skydd av skog har reviderats kommer även den regionala strategin att behöva revideras

Goda exempel:

HM11: Naturvårdsåtgärder för hotade arter

Huvudaktör (*följts upp gentemot):

Länsstyrelsen*

Kommuner*

Skogsstyrelsen*

Åtgärdsformulering

Åtgärdsprogram för hotade arter och biotoper genomförs. Viktiga livsmiljöer för dessa arter förbättras och utökas geografiskt. Informationsinsatser om arter som är på väg att försvinna genomförs som en förstärkning av arbetet. EU:s Life+ projekt om restaurering av vattendrag och hävdade marker genomförs. Nya Life-projekt för hotade livsmiljöer och arter i Skåne tas fram.

Sammanfattning av inkomna svar:

Åtgärdsarbete för hotade arter pågår kontinuerligt på Länsstyrelsen i den omfattning det finns resurser till. Förutom direkta insatser för hotade arter så har arbetet mot invasiva, främmande arter koncentrerats till de områden där vi har flest hotade arter.

Flera kommuner arbetar med hotade arter, vissa i samverkan med Länsstyrelsen. Flera nämner informationsinsatser i olika form. Av de som inte arbetar med frågan hänvisar några till bristande resurser.

Skogsstyrelsen bidrar via sitt arbete med skydd av skogsmark, kontinuerliga arbete med skötsel av skogar med höga naturvärden i skyddade områden och åtgärder inom NOKÅS och skogensmångfald

Projekten Improve Aquatic LIFE och LIFE's a beech förväntas båda gynna hotade.

Goda exempel:

- Projektet Småbiotoper för vildbin och sandödla i Hässleholms kommun
- Helsingborgs projekt Från frö till planta

HM12: Strategi för invasiva främmande arter

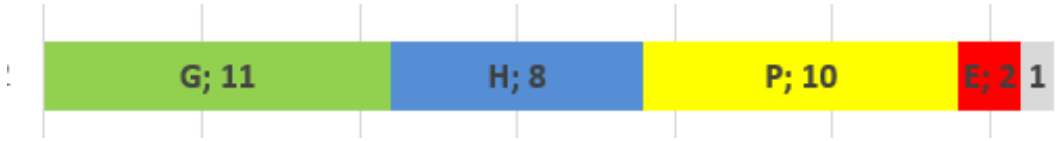

Huvudaktör (*följts upp gentemot):

Länsstyrelsen*

Kommuner *

Markägare

Åtgärdsformulering

Regional strategi för invasiva främmande arter uppdateras och genomförs för att öka medvetenheten kring invasiva främmande arter, minska spridningen av väletablerade invasiva arter samt få till platseffektiv bekämpning. EU-listade invasiva, främmande arter har högst prioritet i bekämpningsarbetet och dessa arter ska när det är möjligt helt utrotas ur länet.

Sammanfattning av inkomna svar:

Länsstyrelsen har uppdaterat den regionala strategin för invasiva, främmande arter (IAS) och fokus för arbetet har delvis skiftat. Skåne har idag många IAS som har så stor spridning att det inte finns någon möjlighet att utrota dem. De begränsade resurserna som finns för arbetet används nu och i enlighet med den nya strategin framförallt för att tidigt hitta nya IAS och att utrota dessa och för att bekämpa IAS i områden med höga naturvärden och många hotade arter

De allra flesta kommuner arbetar med att bekämpa invasiva arter, men omfattning och upplägg ser olika ut. Flera kommuner har tagit fram egna strategier och/eller handlingsplaner mot invasiva arter. Fysiska bekämpningsåtgärder, informationsspridning till allmänheten och vid tillsynsbesök och stöd till markägare nämns. Några nämner samverkan med Naturskyddsföreningen. Höganäs kommun efterfrågar riktlinjer från Länsstyrelsen.

Goda exempel:

- Simrishamn: Driver projekt 2024-2026 för utveckling av kommersiellt fiske av svartmunnad smörbult.
- I Lunds program för ekologisk hållbar utveckling finns delmålet 5.4 med följande lydelse: Förekomsten av invasiva främmande arter ska minska i Lunds kommun. Kommunen ska inte tillåta nyetablering av främmande arter i kommunens parker, planteringar och grönområden som kan bli invasiva i Lunds kommun enligt Artdatabankens lista - hotkategori SE, HI och PH .
- Åstorp kommun informerar om invasiva växter i samband med förhandsbesked för bygglov
- I projektet LIFE Coast Adapt ingick åtgärder för att ta bort invasiva arter

HM13: Kunskapen om kulturmiljön utvecklas

Huvudaktör (*följts upp gentemot):

Kommuner*
Länsstyrelsen *
Trafikverket *
Skogsstyrelsen *
Regionmuseet, Malmö museer, Kulturen i Lund, Helsingborgs museer, Skånes Hembygdsförbund, Statens fastighetsverk, Svenska kyrkan

Åtgärdsformulering

Kunskaps- och planeringsunderlag avseende kulturmiljöns värden uppdateras och utvecklas så att de bidrar till kulturmiljöhänsyn i planerings- och samhällsbyggnadsprocesser och vid insatser för miljö- och klimatomställning.

Sammanfattning av inkomna svar:

Genomförandegraden hos kommunerna varierar. Flera skriver att de inte har kulturmiljöprogram, eller att det program som finns är gammalt och i behov av uppdatering. I Malmö stad, Ystad kommun och Hörby kommun är nya kulturmiljöprogram under framtagande.

Lunds kommun lyfter att ett cirkulärt byggande och anläggande kan även främja kulturmiljön och att man i arbetet med klimatneutralt byggande betonas värdet av den befintliga miljön och de byggmaterial som redan finns i cirkulation.

Goda exempel:

HM14: Regional strategi för friluftsliv

G; 1

Huvudaktör (*följts upp gentemot):

Länsstyrelsen*

Åtgärdsformulering

En regional strategi för ett hållbart friluftsliv tas fram. Friluftslivets alla aktörer har olika roller och ansvar för att bidra till friluftslivspolitiken. För att gemensamt bidra till ett hållbart friluftsliv i Skåne som inkluderar alla olika målgrupper finns det behov av en gemensam övergripande strategi som tar sikte på friluftslivspolitiken och de tio friluftslivsmålen.

Sammanfattning av inkomna svar:

Den regionala strategin för framtidens friluftsliv och handlingsplanen för framtidens friluftsliv i Skåne beslutades 2023. Arbete pågår med att kommunicera och implementera strategin, till exempel har en friluftsfrukost på temat tillgängligt friluftsliv genomförts. Strategin har presenterats i samband med Trafikverkets dialog om hållbara transporter och friluftsliv. Åtgärden med att ta fram indikatorer enligt handlingsplanen pågår.

Goda exempel:

HM15: Minskade utsläpp av farliga kemiska ämnen

Huvudaktör (*följts upp gentemot):

Kommuner*

Länsstyrelsen*

Åtgärdsformulering

Arbetet för att minska utsläpp och läckage av farliga kemiska ämnen från punktkällor och diffusa källor upprätthålls på en hög nivå genom aktiv tillsyn av kemikaliehantering vid miljöfarliga verksamheter. Fokus behöver ligga på att den kemikalieanvändning som inte kan undvikas ska ske på ett säkert sätt, och behöver innefatta aktiva kontroller av miljöfarliga verksamheters fysiska hantering och förvaring av kemikalier, inklusive skick och material på ytor och områden samt hanteringsrutiner och rutiner för riskbedömningar. Fokus behövs också gällande farliga ämnen som kan uppstå som en sekundär följd av verksamheten som bedrivs, t.ex. möjligheten att omhänderta släckvatten.

Sammanfattning av inkomna svar:

En del kommuner beskriver utförligt hur de arbetar med frågan, andra konstaterar mest att det här är det arbete man självklart gör inom miljötillsynen. Sammantaget konstateras ändå att det är ett arbete som aldrig blir klart.

Länsstyrelsen Skåne har sedan tidigare upprättat ett särskilt tillsynsstöd bestående av en checklista med tillhörande instruktion där det ingår kontroller av den fysiska hanteringen och förvaringen av kemikalier, skick och material på ytor och områden där kemikalier hanteras, hanteringsrutiner och rutiner för riskbedömningar samt hantering av farliga ämnen som kan uppstå som en sekundär följd av verksamheten som bedrivs. Checklistan finns alltjämt tillgänglig och hålls löpande uppdaterad, och används vid behov.

Goda exempel:

HM16: Undersökningar och effektivare åtgärder inom förorenade områden

Huvudaktör (*följts upp gentemot):

Länsstyrelsen*, Kommuner*, Verksamhetsutövare,

Exploatörer

Åtgärdsformulering

A) Inom arbetet med förorenade områden, både inom tillsynen och genom statligt stöd eller bidrag, utförs undersökningar, och vid behov åtgärder, avseende objekt med riskklass 1 och 2. För att stödja kommunernas tillsynsarbete ges riktad vägledning samt utbildning om att undersöka och åtgärda förorenade områden.

B) Inför åtgärder av förorenade områden utreds alternativa åtgärdstekniker framför schakt och deponering utan föregående behandling av massor. Avsikten är att stimulera innovativa arbetssätt vilket förväntas leda till ett effektivare saneringsarbete och till mer hållbara efterbehandlingsmetoder.

Sammanfattning av inkomna svar:

Alla kommuner har påbörjat arbetet, flera med fokus på provtagning och åtgärdsplaner. Flertalet kommuner nämner även tillsynsarbetet. Gällande punkt B tycks merparten av kommunerna inte ha ett strategiskt arbete gällande schaktmassor.

Malmö stad skriver att alternativa åtgärdstekniker har lyfts fram och avses utredas vidare för bl.a. Alven 23 (kemisk eller biologisk behandling genom injektering och/eller termisk behandling) och Graniten 2 (flerfasextraktion i kombination med urschaktning och barriärteknik).

I Burlöv pågår ett arbete med att lyfta fytosanering som en behandlingsmetod, delvis genom kommande översiktsplan.

Goda exempel:

- Landskrona: De utbildningar som ges från regionalt och nationellt håll är prioriterade för alla medarbetare som arbetar inom området för att kompetensen ska hållas uppdaterad.
- Helsingborgs stad hanterar och återanvänder schaktmassor och avfall i samband med byggprojekt och infrastrukturarbeten enligt en strategi som syftar till att främja en hållbar hantering av massor genom att minimera mängden avfall som deponeras och istället prioritera återvinning och återanvändning. I detta ingår att göra riskanalyser av föroreningar i massorna. De analyserar och utvärderar också hur förorenade massor kan användas med alternativa åtgärder.
- Helsingborgs stad har information och vägledning till företag och privatpersoner om hur man hanterar schaktmassor på ett korrekt och hållbart sätt och hur de ska göra vid upptäckt av markförorening.

HM17: Cirkulära avloppslösningar för återanvändning av renat avloppsvatten

G; 1

Huvudaktör (*följts upp gentemot):

Åtgärdsformulering

Arbetet för att renat avloppsvatten kan återanvändas för internt bruk i reningsverk, för externt bruk i industri eller till bevattning samt för eventuell infiltrering för att öka grundvattenbildningen bör stimuleras.

För att detta ska vara möjligt är det viktigt att öka provtagning på utgående avloppsvatten, utreda om fler reningssteg ska installeras och om avancerad rening av föroreningar behövs. Det kan också behöva utredas vilken påverkan en mindre tillförsel av renat avloppsvatten får för flödet i recipienten innan en ändring genomföras.

Nationell vägledning som kan främja detta arbete behövs och Länsstyrelsen tar en aktiv roll för att få en sådan på plats.

Sammanfattning av inkomna svar:

Länsstyrelsen menar att frågan är komplicerad att driva lokalt, och hanteras därför i första hand genom påtryckningar gentemot Naturvårdsverket om behovet av en nationell vägledning i frågan.

Goda exempel:

- I samband med byggnation av nytt reningsverk i Östra Göinge har man tittat på möjligheten att nyttja det renade avloppsvattnet som tekniskt vatten. Hinder är dock tillståndsfrågan.

Alla åtgärder HL: Hållbar livsmedelsförsörjning

Hållbar livsmedelsförsörjning

HL1: Rådgivning och kompetensutveckling kring hållbara och robusta produktionssystem

HL2: Riktad rådgivning till ängs- och betesmarker

HL3: Strategi för småbiotoper i odlingslandskapet

HL4: Gynna vilda pollinatörer i hela landskapet

HL5: Stöd till teknikutveckling för ökad resurseffektivitet i livsmedelsproduktionen

HL6: Stöd för bredbandsutbyggnad och ökad digitalisering inom livsmedelsproduktionen

HL7: Minskade läckage av växtskyddsmedel från växthus

HL8: Åtgärder för vattenhushållning och klimatanpassning i landskapet

HL9: Främja kolinlagring i jordbruksmark

HL10: Samverkan för att minska matsvinn

HL11: Inköp av miljöbra mat

HL12: Uppströmsarbete för minskade gifter i slam

HL13: Kunskapsuppbyggnad om fosforutvinning från rötslam

HL14: Stöd till affärsutveckling av företag på landsbygden

HL15: Samverkan för hållbar landsbygdsutveckling genom Leader-metoden

HL1: Rådgivning och kompetensutveckling kring hållbara och robusta produktionssystem

G; 1

Huvudaktör (*följts upp gentemot):

Länsstyrelsen*

Åtgärdsformulering:

Kompetensutvecklingsinsatser för lantbrukare genomförs som omfattar områdena optimal och minimal växtskydds- och näringsanvändning, jordhälsa, ekologisk produktion, regenerativt lantbruk, minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning.

Ytterligare områden som ingår, och som är viktiga för pollinerare och andra nyttodjur i jordbruket, är betesmarker, trädgårdar, ängar och småbiotoper intill jordbruksmark. Medaktörer medverkar med sin specialkompetens inom de olika områdena.

Sammanfattning av inkomna svar:

Länsstyrelsen erbjuder kompetensutveckling, information och rådgivning till lantbrukare och företagare på landsbygden inom flera av de områden som nämns i åtgärden: Kompetensutveckling och rådgivning | Länsstyrelsen Skåne.

En samlad bedömning ger bilden av att verksamheten överlag genomförs i enlighet med planerna, även om miljömålsuppföljningen för Skåne i stort visar dystra prognoser för måluppfyllelsen. Ett exempel är den ekologiska produktionen som under de senaste åren har en negativ trend. Länsstyrelsen fortsätter oavsett utvecklingen att arbeta med frågorna för att vända den negativa trenden.

Goda exempel:

HL2: Riktad rådgivning till ängs- och betesmarker

G; 1

Huvudaktör (*följts upp gentemot):

Länsstyrelsen*

Åtgärdsformulering:

Värdefulla naturliga ängs- och betesmarker identifieras och brukare av dessa erbjuds rådgivning så att fortsatt och återupptagen hävd sker på ett sådant sätt att den biologiska mångfalden och kulturmiljön gynnas.

Sammanfattning av inkomna svar:

Ängs- och betesmarksinventeringen fortgår kontinuerligt (takten är beroende av årliga medel från jordbruksverket). Under 2024 har 97 objekt inventerats och 50 st rådgivningar har erbjudits.

Goda exempel:

HL3: Strategi för småbiotoper i odlingslandskapet

G; 1

Huvudaktör (*följts upp gentemot):

Länsstyrelsen*

Åtgärdsformulering:

En strategi för hur mängden småbiotoper ska bevaras i odlingslandskapet och öka i slättbygden tas fram och implementeras för att kartlägga och förbättra situationen för dessa livsmiljöer i jordbrukslandskapet. Goda exempel används för att sprida engagemanget till brukare och allmänheten.

Sammanfattning av inkomna svar:

Någon strategi har inte tagits fram.

Arbete med grön infrastruktur genomförs på Länsstyrelsen. Flera av de aktiviteter som Landsbygdsavdelningen genomför verkar främjande för småbiotoper i odlingslandskapet.

Stöd går att söka inom ramarna för Strategiska planen för att anlägga blommande ytor och andra småbiotoper. Stödet kan sökas av myndigheter, kommuner, regioner, föreningar, andra organisationer och företag. Stöd till samarbetsprojekt – Blommande ytor och andra småbiotoper

Goda exempel:

HL4: Gynna vilda pollinatörer i hela landskapet

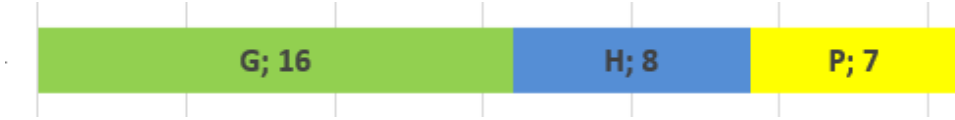

Huvudaktör(*följts upp gentemot):

Länsstyrelsen*

Kommuner*

Åtgärdsformulering:

Pollinering är en av våra viktigaste ekosystemtjänster som bidrar till produktion av livsmedel och till fungerande ekosystem.

Vilda pollinatörer i det skånska landskapet, såsom vildbin, blomflugor, fjärilar och skalbaggar är trängda genom att deras livsmiljöer av främst blomrika ängar och hagar blivit färre.

Åtgärder behövs för att öka blomrikedomen och förutsättningar för boplatser behöver skapas. Målet med åtgärderna är att uppnå största möjliga anpassning av markanvändningen i landskapet för att gynna de vilda pollinatörerna till nytta för livsmedelsproduktionen och för att skapa motståndskraftiga ekosystem.

Sammanfattning av inkomna svar:

Flertalet kommuner arbetar med att ställa om klippta gräsytor till långgräs och anläggning av ängsytor, flera nämner att de arbetar med informationsinsatser. Andra urbana åtgärder är växt-val i planteringar och uppsättning av insektshotell. Helsingborg och Malmö arbetar för mindre biologiskt störande belysning och Helsingborg har förbjudit nya tambinskupor. Ett par kommuner beskriver mer övergripande strategisk planering; Landskrona och Kristianstad har tex särskilda pollineringsplaner.

Arbete i mark utanför tätorten och i kommunala naturreservat nämns, tex ändrad skötsel av vägkanter och att pollinerargynnande insatser tas upp vid tillsyn av lantbruk. Malmö tar fram en handlingsplan för hur de kan berika biologisk mångfald och gynna pollinatörer i jordbrukslandskapet.

Länsstyrelsens pollineringsuppdrag är slutfört och inget systematiskt åtgärdsarbete sker från Länsstyrelsens håll men informationsinsatser görs inom ramarna för andra projekt.

Goda exempel:

- Helsingborgs belysningsplan.
- Östra Göinges info-tävling "Pollinera mera".
- Landskronas ock Kristianstads pollineringsplaner.
- Lommas pågående genomgripande projekt "Låt pollinatörerna få rum", i samarbete med markägare och Naturskyddsföreningen.

HL5: Stöd till teknikutveckling för ökad resurseffektivitet i livsmedelsproduktionen

G; 1 P; 2

Huvudaktör (*följts upp gentemot):

Länsstyrelsen*
Region Skåne*
Lunds universitet*
Företag på landsbygden

Åtgärdsformulering:

Innovationer och investeringar i ny teknik främjas för ökad resurshushållning och minskad negativ miljöpåverkan i livsmedelsproduktionen, både inom primärproduktionen och den industriella livsmedelsproduktionen.

Sammanfattning av inkomna svar:

Inom livsmedelssektorn har universitetet satsat resurser på LUPPP Lund University Prepilot Plant som ger möjligheter till teknikutveckling inom området. Universitetet är också aktivt i Open Lab South och Food Innovation Network för att tillgängliggöra dess resurser till småföretag samt inom Biotech Heights för utveckling tillsammans med industrier så som Tetra Pak. Forskningen inom t.ex energibesparande processtekniker, växtbaserade produkter och proteinskifte samt Product Environment Footprint (PEF) för ökad hållbarhet på livsmedelsprodukter ger också stort bidrag till teknikutvecklingen inom området.

Länsstyrelsen hänvisar till att det finns EU-medel (strategiska planen) att söka för förädling samt ny teknik. Regionen hänvisar till sitt interna miljöarbete (bland annat kring upphandling och med matsvinn).

Goda exempel:

- Open Lab Skåne
- Foodtech Innovation Network
- Lund University Pre-Pilot Plant

HL6: Stöd för bredbandsutbyggnad och ökad digitalisering inom livsmedelsproduktionen

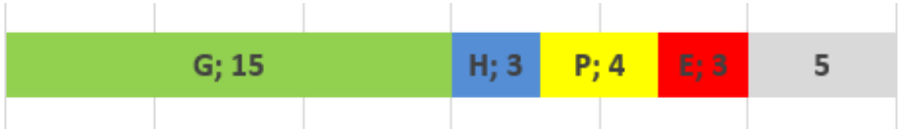

Huvudaktör (*följts upp gentemot):

Region Skåne *

Kommuner*

Lunds universitet*

Företag på landsbygden

Åtgärdsformulering:

Tillgång till snabbt bredband i hela Skåne och en ökad grad av digitalisering i livsmedelsproduktionens processer främjas. Särskilda satsningar för bredbandsutbyggnad på landsbygden, där primärproduktionen sker, är särskilt viktig.

Sammanfattning av inkomna svar:

Kommunerna har till största delen fokuserat på bredbandsutvecklingen i sina svar och flertalet skriver att detta arbete är genomfört eller pågår. Några skriver att det inte är relevant då frågan ligger hos annan aktör än kommunen. Bredbandsutbyggnaden i Skåne är till största delen klar (se bredbandskartan).

Lunds universitet skriver att en del projekt finns inom området t. ex. vad gäller digitalisering av t.ex processutvärderingar men att mycket mer kan göras på detta område. Inom området logistik har Lunds universitet gjort satsningar och förstärker sitt arbete inom handel och logistik på Campus Helsingborg, under namnet REAL – Center for Retail and Logistics.

Goda exempel:

- I Eslöv har två digitaliseringsworkshops genomförts i samarbete med SLU Alnarp och LRF, riktade till lantbrukare och livsmedelsföretag, med fokus på hur fiber möjliggör IoT-lösningar och modern gårdsdrift.
- Trelleborgs kommun deltar tillsammans med Region Skåne och kommunerna Svedala, Skurup och Vellinge i projektet Digital Växtkraft under 2025. Arbetet syftar till att höja den digitala kompetensen i näringslivet på landsbygden.

HL7: Minskade läckage av växtskyddsmedel från växthus

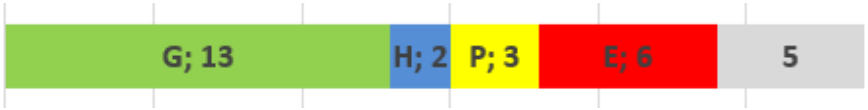

Huvudaktör (följts upp gentemot):

Verksamhetsutövare

Kommuner*

Åtgärdsformulering:

Vattenflödena i växthus kartläggs för att upptäcka riskområden och riskmoment för läckage av växtskyddsmedel.

Åtgärdsplaner tas fram och åtgärder genomförs så att negativa effekter på vattenekosystem och pollinatörer undviks.

Detta uppnås bland annat genom att tillämpa och sprida den nya generella informationen som finns gällande läckage från växthus och de åtgärder som kan göras för att minska denna risk. Informationen kan spridas genom tillsyn, behörighetsutbildningar och rådgivning genom t.ex. Greppa Näringen.

Verksamhetsutövare kan tillämpa den nya kunskapen när de genomför sin egenkontroll av sin verksamhet. Uppföljning görs genom tillsyn av kommunerna.

Sammanfattning av inkomna svar:

Flertalet kommuner har återkommande tillsyn på växthus eller planerar för sådan, men 6 kommuner anger att de inte har påbörjat detta arbete.

Söderåsens miljöförbund har i ett antal år prioriterat tillsynen på aktiva men även nedlagda växthus eftersom där finns ett stort tillsynsbehov av tex förvaring och hantering av kemiska ämnen, de har förelagt om provtagning av mark på ett antal nedlagda växthus samt uppstädning kring växthus av plastförpackningar jordmassor etc. Miljöförbundet konstaterar att där finns en del bortglömda kemiska preparat även vid de nedlagda växthusen.

Landskrona skriver att de framledes kommer delta i en grupp med inspektörer från andra kommuner för att diskutera dessa frågor.

Goda exempel:

HL8: Åtgärder för vattenhushållning och klimatanpassning i landskapet

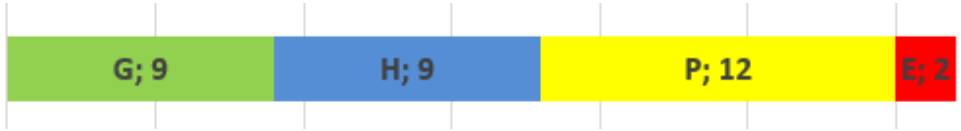

Huvudaktör (följts upp gentemot):

Länsstyrelsen*

Kommuner*

Vattenråd

Skogsstyrelsen*

Markägare

Åtgärdsformulering:

Naturliga och naturlika svämområden och våtmarker som fungerar som utjämnande magasin vid höga flöden bevaras och återskapas för att minska risken för erosion, översvämningsskador och uttorkning.

Om bevattningsdammar anläggs ges de utformningen av våtmarker och ges även värden för biologisk mångfald och näringsrening och anpassas till landskapsbilden, samtidigt som de hushåller med vatten genom att ersätta motsvarande uttag av grundvatten för bevattning. Bevattningsvåtmarkerna placeras så att de inte hindrar återställningen av naturliga svämområden.

Sammanfattning av inkomna svar:

Mycket arbete pågår och mycket av arbetet görs inom ramarna för vattenråden. Förutom att anlägga våtmarker arbetas det med att kartlägga lämpliga vattenvårdslägen och att kontakta relevanta markägare för att erbjuda hjälp med finansiering och genomförande. Några kommuner nämner svämplansanalyser och utpekade klimatanpassningsområden i översiktsplaneringen samt att de bevakar frågan i detaljplaneringen. Hässleholms och Bromölla kommuner nämner sina skyfallskateringar. Flera kommuner skriver att intresset för bevattningsdammar har ökat. Någon skriver att åtgärdssamordnaren på vattenrådet förespråkar bevattningsvåtmarker, men det upplevs ofta medföra stora kostnader i förhållande till miljönyttan de bidrar med. Länsstyrelsen har initierat en process för framtida markavvattning. Ett inledande möte för att inkludera samtliga intressenter och aspekter på markavvattning har genomförts.

Goda exempel:

- Ängelholms kommun arbetar med en klimatanpassningsplan där samverkan har skett med LRF och Naturskyddsföreningen gemensamt.
- Under våren 2025 lämnades en FORMAS-ansökan in om hur man kan modellera lämpliga områden för klimatanpassningsåtgärder inom Kävlingeåns avrinningsområde.
- Skogsstyrelsens "Skogens träffar"

HL9: Främja kolinlagring i jordbruksmark

G; 1

Huvudaktör (följts upp gentemot*):

Lantbruksföretag
Länsstyrelsen*

Åtgärdsformulering:

Främja odlingsmetoder som ökar kolinlagringen i jordbruksmarken och samtidigt minskar förlusterna av kol till atmosfären. Stimulera till ökad anslutning till stödformer för odling av fånggröda och vårbearbetning, i syfte att öka kolinlagringen och minska kväveutlakningen.

Främja spridning av resultat från forsknings- och utvecklingsprojekt angående biokol och dess positiva inverkan på kolinlagring exempelvis vid arrangemang av kurser och seminarier. Medaktörer medverkar med sin specialkompetens inom de olika områdena. .

Sammanfattning av inkomna svar:

Länsstyrelsen jobbar kontinuerligt med rådgivning och kurser inom Greppa Näringen, Ekologisk produktion och Ett rikt odlingslandskap som främjar odlingsmetoder som ökar kolinlagringen i jordbruksmarken.

Det finns också ersättning att få för att främja kolinlagring, så som fånggröda, mellangröda eller vårbearbetning. Under år 2024 ansökte 1960 skånska lantbrukare om ersättning denna typen av åtgärder, vilket omfattar ca 90 000 ha mark.

Svensk Kolinlagring och MiljöMatematik är organisationer som har uttalat mål att öka kolinlagring och som har en stor del av sin verksamhet i Skåne. De jobbar bland annat med rådgivning och kurser till skånska lantbrukare, även i samarbete med Länsstyrelsens kompetensutvecklingsprojekt. Utöver detta jobbar de också med andra projekt, bland annat med skånska kommuner för att stötta olika åtgärder som bidrar till kolinlagring. Ett exempel är att koppla samman offentliga måltider med omställning av åkermark.

Intresset för biokolsanläggningar ökar. Inom klimatklivet har 12 anläggningar beviljats stöd i Skåne under den senaste 7-årsperioden. Den årliga minskningen av koldioxid av dessa anläggningar beräknas uppgår till närmare 30 000 ton.

Goda exempel:

- Svensk kolinlagring

HL10: Samverkan för att minska matsvinn

Huvudaktör (följts upp gentemot*):

Region Skåne *
Kommuner *
Livsmedelsföretag
Idéburna organisationer

Åtgärdsformulering:

Genom innovation och samverkan lokalt och regionalt (mellan forskning, företag, entreprenörer, kommuner, idéburna organisationer med flera) minskas matsvinnet i alla led i livsmedelskedjan. Samverkan som även främjar inkludering och jämlik hälsa uppmuntras. En regional plattform för erfarenhetsutbyte och ökad kunskap kring arbete för minskat matsvinn utreds.

Sammanfattning av inkomna svar:

Alla kommuner utom en uppger att de arbetar och samverkar kring matsvinn i den egna verksamheten, framför allt med skolmaten. Kommunerna genomför mätningar, informationskampanjer, tävlingar och portionsberäkningar. Annat som nämns är flexibel menyplanering, smakportioner och frånvarosystem för de som behöver specialkost. Vissa har infört eller tittar på möjligheten att köpa hem överbliven mat i skolköken som matlåda. I inköpsledet nämns att man tar emot restpartier tack vare samordnad varudistribution och e-handel och att kommunen kan köpa in livsmedel med kort datum eller estetiska skador till ett lägre pris för att motverka matsvinn.

Malmö skriver att föreningar och företag som arbetar med livsmedelsdonationer ökar och ofta fungerar väl. Dessa gör det möjligt att minska matsvinnet i framförallt butiksledet.

Region Skåne inför ett nytt måltidskoncept under 2025 där ett fokusområde är att minska matsvinn. Resultat från de förvaltningar som redan implementerat det nya konceptet visar på tydlig minskning av matsvinn från måltider (gäller inte kökssvinn).

Regional samverkan nämns dock inte i något av svaren. En regional plattform för erfarenhetsutbyte har inte tagits fram.

Goda exempel:

- Malmö stad har tagit fram ett informationsmaterial "Minska matavfall i din restaurang eller matbutik" som lämnas ut vid tillsyn.
- Ängelholms kommun har politiskt mål att till 2030 uppnå ”One planet plate”-målet vilket innebär att en måltid inte ska kosta mer än 0,5 kilo koldioxidekvivalenter.

HL11: Inköp av miljöbra mat

Huvudaktör (följts upp gentemot*):

Kommuner*

Region Skåne*

Länsstyrelsen*

Statliga myndigheter

Åtgärdsformulering:

Offentlig sektor köper i högre utsträckning in mat som gynnar hållbar matproduktion och bidrar till minskade klimatutsläpp. Närproducerade, ekologiska och säsongsanpassade råvaror prioriteras. Andelen vegetabilier och naturbeteskött ökas. Kartläggning av möjligheter för att underlätta t.ex. upphandling av närproducerat kan behövas.

Sammanfattning av inkomna svar:

Alla kommuner arbetar med frågan och arbetar för öka andelen ekologiskt, närproducerat och råvaror i säsong samt ställer krav på djurskydd. Några nämner även att de arbetar med att minska andelen kött. Flera kommuner har beslutade mål om andel ekologiskt i sina inköp Malmö menar då efterfrågan på ekologiska livsmedel under en tid har minskat finns svårigheter att uppnå samma höga andel ekologiskt som tidigare. Någon nämner att naturbeteskött kan vara svårt att prioritera då det innebär en ökad kostnad.

Flera kommuner arbetar med hållbara/klimatsmarta skolmåltider. Några nämner att alla kommunens kök/restauranger är KRAVmärkta.

I nordvästra Skåne sker upphandling gemensamt för flera närliggande kommuner av en upphandlingsenhet som har en anställd hållbarhetsspecialist. Lund och Lomma har gjort gemensamma upphandlingar av mat. Några nämner att dialog sker med leverantörer kring samordnade distributioner. I sydöstra Skåne driver man egen samordnad varudistribution.

Region Skåne ställer miljökrav i enlighet med sitt miljöprogram vid upphandlingar av livsmedel.

Goda exempel:

- I projektet Goda lokala livsmedelssamarbeten har förslag och riktlinjer tagits fram för att stödja kommuner i att successivt öka den andel livsmedel som köps in från lokala producenter.
- Samordnad varudistribution i Simrishamn, Tomelilla och Ystad

HL12: Uppströmsarbete för minskade gifter i slam

Huvudaktör (*följts upp gentemot):

VA-huvudmän

Länsstyrelsen*

Kommuner*

Åtgärdsformulering:

Aktivt uppströmsarbete bedrivs av VA-huvudmännen i samarbete med tillsynsmyndigheter för att minska mängderna av oönskade ämnen i det avloppsslam som produceras vid kommunala avloppsreningsverk. Uppströmsarbete uppmärksammas vid behov i tillsynen samt vid prövning av både reningsverk och miljöfarliga verksamheter som avser släppa sitt vatten till kommunala reningsverk.

Sammanfattning av inkomna svar:

Exempel på uppströmsarbete som nämns är tillsyn hos verksamhetsutövare, uppströms provtagning och inventering av ledningsnätet för att hitta punktkällor, infokampanjer och studiebesök för skolor. Flera kommuner nämner också att de bevakar frågan vid anmälningar och tillståndsansökningar uppströms reningsverken. Flera nämner samarbete och dialog mellan de kommunala VA-bolagen och kommunen.

För de reningsverk som är Revaq-certifierade finns höga krav på uppströmsarbete och detta följs årligen upp av extern part. Några kommuner skriver att de bevakar slamkvaliteten och endast genomför uppströmsarbete vid behov.

Länsstyrelsen skriver att uppströmsarbete är en återkommande fråga i tillsynen över avloppsreningsverk och att frågan lyfts vid behov.

Goda exempel:

HL13: Kunskapsuppbyggnad om fosforutvinning från rötslam

Huvudaktör (*följts upp gentemot):

Länsstyrelsen*

Kommuner*

Åtgärdsformulering:

Kunskapsutvecklingen följs kring alternativ till slamspridning, såsom förbränning, i syfte att omhänderta fosfor från rötslam för återföring till jordbruksmark och vid tillräcklig kunskap genomförs åtgärder.

Sammanfattning av inkomna svar:

Kommunerna svarar antingen att de sprider slam på åkermark (vissa att det är Revaqcertifierat) eller så skriver de att frågan inte är relevant då de ej rötar slam. Flera skriver att de bevakar frågan och hänvisar till att det pågår tester på Ellinge. Hässleholm skriver att de under 2024 utredde möjligheten till pyrolys av avloppsslam som alternativ behandling. Inget beslut är dock taget och inriktningen REVAQ certifiering och biogasproduktion kvarstår.

Torkning och pyrolys av avloppsslam till slambiokol, genomförs på Ellinge avloppsreningsverk i Eslöv. Pilotanläggningen överlämnades till VA SYD för fortsatt drift i juni 2025. Andra reningsverk kan köra sitt slam i anläggningen.

Goda exempel:

- Arbetet med att ta fram en förnyad slamstrategi för NSVA:s ägarkommuner bedrivs åren 2023-2025.

HL14: Stöd till affärsutveckling av företag på landsbygden

G; 1

Huvudaktör (*följts upp gentemot):

Kompetenscenter företagsledning (KCF-Alnarp)
Länsstyrelsen*
Krinova
Företag på landsbygden

Sammanfattning av inkomna svar:

Länsstyrelsen erbjuder kurser och kompetensutveckling till lantbrukare och företagare på landsbygden, bland annat inom ramarna för målområdena "Skapa ny jobb", "Konkurrenskraft", "Livsmedel och besöksnäring". Målen för de aktiviteter som sattes upp har nåtts, ca 260-300 har deltagit i kurser och på studiebesök.

Åtgärdsformulering:

Stimulera och möjliggöra för landsbygdsföretagare att främst via kompetensutveckling och rådgivning ge förutsättningar för företagsutveckling och affärsmässighet i förhållande till egna uppsatta mål för företaget och samhällets förväntningar. Särskilt fokus bör läggas på företagens möjligheter att agera inom cirkulära affärsmodeller.

Goda exempel:

- Projektet SALT (Samverkan för Attraktiva Livsmedelsföretag i Tillväxt) syftar till att förbättra samarbetet mellan aktörer som stöttar den skånska livsmedelsbranschen när det gäller kompetensförsörjning. Projektet drivs av Malmö stad, Livsmedelsakademin, IUC Syd, Länsstyrelsen Skåne, Region Skåne, Eslövs kommun samt Trelleborgs kommun och pågår mellan februari 2025 och halvårsskiftet 2028. Arbetet sker i nära samarbete med Skånes livsmedelsföretag och lärosäten.

HL15: Samverkan för hållbar landsbygdsutveckling genom Leader-metoden

Huvudaktör (*följts upp gentemot):

Lokala aktionsgruppen för respektive Leaderområde LAG (ideella-, offentliga- och privata organisationer)

Leaderkontoren

Kommuner *

Region Skåne*

Länsstyrelsen*

Åtgärdsformulering

Samverkan mellan lokal och regional nivå fortsätter att utvecklas för att stärka miljö- och hållbarhetsperspektivet i de lokala utvecklingsstrategierna för Skånes Leader-områden för programperioden 2023-2027. Samordning av mål och insatser i de lokala utvecklingsstrategierna med relevanta regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling skapar förutsättningar för ökad samverkan och synergier i miljö- och hållbarhetsarbetet på lokal och regional nivå.

Sammanfattning av inkomna svar:

Flera kommuner skriver att de är aktiva i Leaderstyrelser, har haft eller har pågående projekt och/eller stöttar andra lokala aktörer att söka egna projekt. Lomma skriver att deras arbete främst sker genom vattenråden eller i projektform (tex LIFE eller regional kustsamverkan) mellan den regionala och lokala nivån. Lund, Osby, Sjöbo, Staffanstorp och Burlöv har inget aktivt arbete/är inte med i Leader.

Goda exempel:

Alla åtgärder HK: Hållbar konsumtion och produktion

Hållbar konsumtion och produktion

HK1: Stärka utbildningen för hållbar utveckling och främja ett livslångt lärande för alla

HK2: Utveckla arenor för ökad samverkan mellan forskning och samhälle i arbetet för hållbar utveckling

HK3: Framtagande av strategi för ökad samverkan mellan idéburen och offentlig sektor inom miljö och hållbarhet

HK4: Regional handlingsplan för cirkulär ekonomi

HK5: Kompetenscentrum för hållbara inköp

HK6: Förebyggande av avfall och ökat återbruk

HK7: Avfallsförebyggande genom tillsyn och prövning

HK8: Främja effektiv och hållbar vattenhushållning hos näringslivets stora vattenanvändare

HK9: Systematiskt arbete med produktvalsprincipen vid hantering av kemiska ämnen

HK10: Strategiskt arbete för ett giftfritt Skåne

HK11: Hållbarhetssäkring av regionala ekonomiska stöd

HK12: Hållbarhetssäkring av planer, beslut och investeringar

HK13: Utveckling av näringslivets hållbarhetsarbete för stärkt konkurrenskraft, utvecklade affärsmodeller, ökad sysselsättning och attraktivitet

HK14: Näringslivssatsning kring FN:s hållbarhetsmål för hållbara affärer

HK15: Minskad nedskräpning

HK16: Minskad miljöpåverkan från plast

HK17: Hållbara konsumtionsmönster för ökad livskvalitet

HK1: Stärka utbildningen för hållbar utveckling och främja ett livslångt lärande för alla

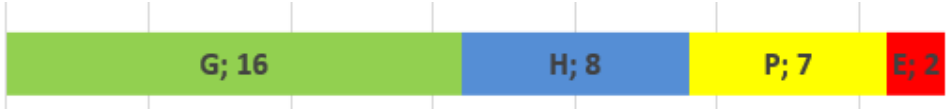

Huvudaktör (*följts upp gentemot):

Lunds universitet*, Malmö universitet*, Högskolan i Kristianstad*, SLU Alnarp* , Kommuner *, World Maritime University, Folkhögskolor, Studieförbund, Idéburna organisationer, och andra utbildningsaktörer

Åtgärdsformulering

Utbildningsinsatser på alla nivåer i samhället fortsätter utvecklas för att säkerställa att alla får de kunskaper och färdigheter som behövs för att främja en hållbar utveckling, Agenda 2030 och ett livslångt lärande både i sina yrkesroller och som medborgare.

Kontinuerlig vidareutbildning av lärare inom förskola, grundskola, gymnasieskola, folkhögskola, universitet och högskola samt folkbildning om hållbar utveckling genomförs för att säkerställa att lärande för hållbar utveckling integreras i undervisningen inom hela utbildningssystemet.

Sammanfattning av inkomna svar:

De flesta kommunerna hänvisar till arbete som görs mot lärare och elever. Många hänvisar till skrivningar i läroplanen. En del kommuner har systematiskt arbete för hela kommunen medans i en del kommuner är det upp till varje skola att bedöma.

Flera svarar att renhållningsbolagen ordnar utbildningar i hållbarhet för grundskolan. Flera kommuner har naturskolor eller andra hållbarhetssatsningar på enskilda förskolor och skolor.

Alla universitet och högskolor svara G, de arbetar kontinuerligt med frågan och har flera utbildningsprogram och forskning med koppling till hållbar utveckling.

Goda exempel:

- Helsingborg, Arbetet med att stärka kunskap och lärande för hållbar utveckling har varit omfattande och systematiskt. Förskolan och skolan har tagit en aktiv roll i att möta sociala, ekonomiska och miljömässiga utmaningar genom insatser som bygger på lärande för hållbar utveckling. Skol- och fritidsförvaltningen har fortsatt att erbjuda utbildningar till lärare, rektorer och hållbarhetsombud. Tillgången till relevant läromedel, stödmaterial och verktyg för uppföljning av elevers lärande har varit god, vilket har möjliggjort en kvalitetssäkrad undervisning inom området. Miljöverkstadens utbildningsprogram har utgjort ett värdefullt stöd i grundskolornas miljöundervisning. Genom samverkan med stadens förvaltningar samt med de kommunala bolagen NSR, Öresundskraft och NSVA, har eleverna fått ta del av konkreta exempel på hållbarhetsarbete i praktiken. Detta har stärkt kopplingen mellan undervisningen och det omgivande samhället.
- LU: Har aktiviteter inom fyra områden: Universitetsövergripande arbete både inom olika utbildningar och för personal, Särskild kompetensutveckling för universitetslärare, Särskilda satsningar inom livslångt lärande och aktiviteter inom ämneslärarprogrammet

HK2: Utveckla arenor för ökad samverkan mellan forskning och samhälle i arbetet för hållbar utveckling

G; 4

Huvudaktör (*följts upp gentemot):

Lunds universitet*, Malmö universitet*,
Högskolan i Kristianstad*, SLU *

Sammanfattning av inkomna svar:

Alla fyra huvudaktörer svarade G

Alla fyra lärosätena hänvisar till flera arenor där de har med offentlig sektor, näringsliv mfl.

Åtgärdsformulering

Arenor för samverkan mellan forskning och offentlig verksamhet, näringsliv och civilsamhälle identifieras och vidareutvecklas. Genom att stärka utbytet av kunskaper och erfarenheter samt tillgängliggöra ny kunskap och identifiera nya forsknings- och utbildningsbehov utifrån regionala samhällsutmaningar, underbyggs beslut och samverkan kring framtagandet av innovativa lösningar som skapar hållbar utveckling.

Frågan om att etablera en plattform alternativt utveckla befintliga samverkansarenor för regionens lärosäten för erfarenhets- och kunskapsutbyte om hållbar utveckling, inklusive samverkan med andra samhällsaktörer utreds.

Goda exempel:

- HK: Högskolan har utvecklat FOHRK som är en regional forsknings- och utbildningsmiljö med fokus på mat, hälsa och handel vid Högskolan Kristianstad. Forsknings- och utbildningsmiljön ska leda till utveckling av tvärvetenskaplig forskning och utbildning samt bidra till ett mer hållbart samhälle. Ambitionen ska realiseras genom att FOHRK uppmuntrar till tvärvetenskapliga samarbeten över gränserna och genererar mer samproduktion tillsammans med näringslivet och andra intressenter i det omgivande samhället.
- MU: STORM är Malmö universitets innovationsmiljö. Här möts forskningen, utbildningar och samhället. Exempelvis i s.k. Stormathons där samhällsaktörer ger studenter i uppdrag att komma med innovativa lösningar på deras utmaningar
- SLU: Ur ett regionalt perspektiv är Partnerskap Alnarp exempel på en samverkansorganisation i södra Sverige mellan SLU Alnarp, näringsliv, myndigheter och branschorganisationer inom jord, skog och trädgård.
- LU: Flera samarbeten beskrivs bra i egen skrivelse

HK3: Framtagande av strategi för ökad samverkan mellan idéburen och offentlig sektor inom miljö och hållbarhet

Huvudaktör (*följts upp gentemot):

Länsstyrelsen*
Region Skåne*
Kommuner*
Nätverket Idéburen sektor Skåne
Hållbar utveckling Skåne*

Åtgärdsformulering:

En regional strategi tas fram för ökad samverkan mellan idéburen sektor och offentlig verksamhet i miljö- och hållbarhetsarbetet. Strategin ska peka ut prioriterade samverkansområden utifrån en analys av den idéburna sektorns pågående arbete och kompetenser inom miljö- och hållbarhetsområdet, samt redovisa finansieringsmöjligheter för det fortsatta arbetet. Strategin får gärna innehålla samverkansområden som stärker möjligheterna till fysisk aktivitet, social inkludering och delaktighet.

Sammanfattning av inkomna svar:

Flera av de som svarat hänvisar till att det står regional strategi och det är man inte ansvarig för på lokal nivå.

Flera kommuner hänvisar till olika lokala samverkansformer med civilsamhället tex IOP:er.

Goda exempel:

- Kristianstad - Det finns en handlingplan för samverkan med idéburen sektor 2025-2027.
- Sjöbo - En strategi för ökad samverkan mellan idéburen sektor och kommun är framtagen men finansiering för det fortsatta arbetet avslogs
- Regionen - Region Skåne och NÄTVERKET Idéburen sektor Skåne i september 2024 signerade en ny överenskommelse om idéburet offentligt partnerskap (IOP) som gäller från 2025.

HK4: Regional handlingsplan för cirkulär ekonomi

H; 1 | P; 1 | E; 1

Huvudaktör (*följts upp gentemot):

Region Skåne*

Länsstyrelsen*

Hållbar utveckling Skåne*

Åtgärdsformulering

En regional handlingsplan för cirkulär ekonomi tas fram genom att den nationella strategin och handlingsplanen anpassas, förankras och omsättas i handling på regional och lokal nivå. Handlingsplanen ska visa hur man kan undanröja hinder, öka incitamenten och bidra till att accelerera den cirkulära samhällsomställningen. En gemensam plan ska skapa en drivkraft för involverade parter genom att målsättningar blir tydliga och konkreta åtgärder för att nå dem tas fram.

Sammanfattning av inkomna svar:

Av de tre huvudaktörerna har ingen svarat G, det finns ingen regional handlingsplan men en förstudie har genomförts som pekar ut olika områden som borde prioriteras i Skåne

Goda exempel:

- Cirkulära livsmedelshubben

HK5: Kompetenscentrum för hållbara inköp

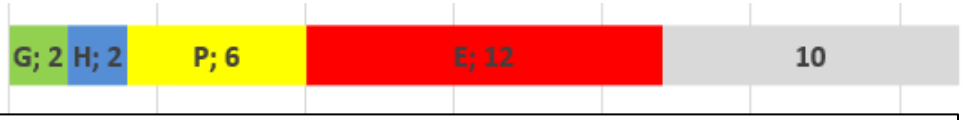

Huvudaktör (*följts upp gentemot):

Hållbar utveckling Skåne*
Region Skåne*
Länsstyrelsen*
Kommuner*

Åtgärdsformulering

Formerna för finansiering, lokalisering och nyttjande av ett Kompetensforum för hållbara inköp i Skåne utreds. Väl på plats fyller forumet behovet av erfarenhetsutbyte och samordning kring hållbar upphandling. Detta genom att alla organisationer bidrar med informationsutbyte och sina olika kompetenser. Forumets fokus kommer bland annat vara att miljö-, hälso- och sociala krav ställs på varor, tjänster och entreprenader i den offentliga upphandlingen samt att uppföljning av kraven genomförs.

Sammanfattning av inkomna svar:

Flera kommuner hänvisar till att det inte är en kommunal fråga. Flera kommuner hänvisar även till HUT:s nätverk Upphandlingserfarenheter Skåne.

Hållbar Utveckling Skåne har utrett möjligheterna för kommunerna att stå för finansiering av en del av en tjänst för att kunna hålla samman ett kompetenscentrum. Intresse och behov är stort men kommunerna ser inte möjlighet att bistå med finansiering. Föreningen underhåller istället ett nätverk som heter Upphandlingserfarenheter som fyller delar av dessa behov. Då det inte finns någon finansiering till att driva nätverket så hålls arbetet på en lägsta underhålls-nivå.

Helsingborg skriver att de gärna deltar gärna i den här utredningen och om ett Kompetenscentrum blir verklighet kan staden vara värd för det. Staden har kompetens och erfarenhet av frågan och att växla upp arbetet för att stötta fler kommuner ser vi som mycket positivt.

Goda exempel:

- Under samlingsnamnet Innovationsupphandling Syd har kommunerna Ystad, Trelleborg och Skurup utvecklat en modell för att arbeta med innovationsupphandling i samverkan
- Hörby, Östra Göinge, Osby, Höör & Bromölla har ett nätverk (Inköpscentralen) där de samarbetar och delar erfarenheter och idéer kopplat till hållbara upphandlingar.

HK6: Förebyggande av avfall och ökat återbruk

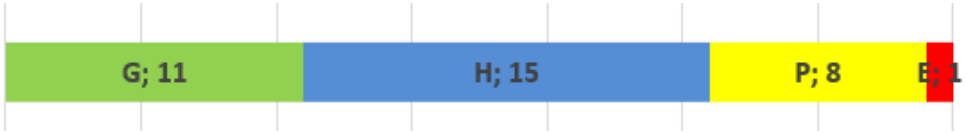

Huvudaktör (*följts upp gentemot):

Kommuner*, Region Skåne*, Statliga myndigheter, Hållbar Utveckling Skåne*, Företag, Avfallsbolag, Idéburna organisationer

Åtgärdsformulering:

För att främja det avfallsförebyggande arbetet i länet genomförs följande:

A) Det systematiska arbetet med att förebygga avfall stärks inom alla verksamheter, genom en analys av varför avfall uppstår och vad som kan göras för att minska avfallet. Prioriterade avfallsslag är elektronik, mat, textil, plast och byggavfall. Framtagna vägledningar fortsätter spridas och kan fungera som underlag för arbetet.

B) Den regionala samverkan för arbetet med förebyggande av avfall stärks. Goda exempel sprids i länet.

C) Hushållen informeras om hur uppkomsten av avfall kan förebyggas och hur återbruk kan stimuleras.

D) Koncept för ökat delande och återbruk utvecklas i kommunerna.

Sammanfattning av inkomna svar:

De flesta kommuner anger att de arbetar med C, information till hushållen på olika sätt.

Flera kommuner anger sina avfallsplaner som svar på A, systematiskt arbete.

Många kommuner har någon form av återbruk på sina ÅVC:er.

Många kommuner har möbeldelning inom den kommunala verksamheten.

Goda exempel:

- Höör: Under 2025 har verksamheten Fritidsblocket börjat byggas upp. Här ska allmänheten gratis kunna låna fritidsutrustning såsom bandyklubbor, bollar, flytvästar m.m. På biblioteket kan den som har lånekort självklart låna böcker men också en gitarr.
- Lomma: Det systematiska arbetet med att förebygga avfall sker inom kommunens verksamheter där särskilt fokus just nu är på engångsmaterial i social sektor.
- Lund: Avfall uppstår igenom hela kommunen. För att minska avfallet krävs en beteendeförändring. Kommunen har en förebyggandecoach som i samråd med förvaltningarna arbetar mot att nå uppsatta mål i avfallsplan och LundaEko.

HK7: Avfallsförebyggande genom tillsyn och prövning

Huvudaktör (*följts upp gentemot):

Länsstyrelsen*

Kommuner*

Åtgärdsformulering

Vid prövning och tillsyn ställs krav på att verksamhetsutövaren redovisar hur de aktivt jobbar med avfallshierarkin samt hur de klassificerat sina olika avfallsströmmar och uppvisa deras efterlevnad av miljöbalken. Vidare ska verksamhetsutövaren visa på vilket sätt de arbetar förebyggande och hur de hanterar faror för miljön och konsekvenser av olyckor så att en hållbar utveckling kan främjas.

Material som tagits fram inom Miljösamverkan Skånes projekt Avfallsförebyggande genom tillsyn och prövning används.

Sammanfattning av inkomna svar:

Många hänvisar bara till att detta görs i ordinarie tillsyn.

Flera kommuner säger att de arbetar med det men använder inte Miljösamverkans material.

Flera kommuner anger att de inte fokuserat på avfallsförebyggande men har tillsyn på avfall tex farligt avfall.

Goda exempel:

- Helsingborg: Under 2025 och 2026 utförs tillsyn på livsmedelsanläggningar avseende separering av förpackning och innehåll samt om återanvändningsbara kärl/muggar/lådor erbjuds vid take away istället för material som helt eller delvis består av plast.

HK8: Främja effektiv och hållbar vattenhushållning hos näringslivets stora vattenanvändare

Huvudaktör (*följts upp gentemot):

Länsstyrelsen*
Region Skåne*
Kommuner*

Åtgärdsformulering

Rådgivning och stöd genomförs för att effektivisera vattenanvändning och hushållning med vattenresurser hos större vattenanvändare för att främja ett systematiskt arbete med att minimera och recirkulera vatten i verksamheten. Stöd i form av verktyg för vattenkartläggning, åtgärdsanalys och handlingsplan utvecklas. Förutsättningarna för hushållning och effektivisering av vattenanvändningen uppmärksammas i prövning och tillsyn av verksamheter.

Sammanfattning av inkomna svar:

Några kommuner anger att de inte arbetat med cirkulär vattenanvändning men lyfter installation av vattenmätare som förutsättning att arbeta med detta framöver.
Flera svarar att de inte har större vattenanvändare i sin kommun
Flera kommuner anger att de inte ger rådgivning men att det delvis ingår i tillsynen
Några kommuner hänvisar till "industriavtal"
Några kommuner har fokus på vattenanvändning generellt i tillsynen

Goda exempel:

- Region Skåne: Sedan november 2024- maj 2025 pågår ett projekt inom ramen för Water Wise Societies som heter Industrins roll för ett hållbart vatten till alla 2050. Region Skåne är en part i detta projekt som leds av RISE och där flera skånska industrier deltar. Just nu planeras att söka medel för en fortsättning där livsmedelsindustrins vatteneffektivisering kommer att vara fokus att få igenom.

HK9: Systematiskt arbete med produktvals-principen vid hantering av kemiska ämnen

Huvudaktör (*följts upp gentemot):

Kommuner*

Länsstyrelsen*

Åtgärdsformulering

För att minska förekomsten av farliga ämnen i samhället ställs krav på miljöfarliga verksamheter i samband med tillsyn och prövning att de ska arbeta aktivt och systematiskt med utfasningsarbete. Kemikalieanvändning ska i möjligaste mån ersättas av andra metoder och om det inte är möjligt ska mindre farliga ämnen premieras. För de kemiska ämnen som inte kan fasas ut eller substitueras med annat, ska hanteringen riskbedömas. Bedömningar av såväl möjligheten till utfasning och substitution samt hur kvarvarande kemikalier ska hanteras på ett säkert sätt behöver vara återkommande, för att fånga upp framtida ändrade förutsättningar.

En förutsättning för arbetet är att verksamhetsutövare genomför inventeringar av vilka kemiska ämnen som används och vilka risker som finns därav, och tillsyn av kemikalieförteckningar blir därmed en naturlig startpunkt.

Sammanfattning av inkomna svar:

Många hänvisar till att detta görs i ordinarie tillsyn.

Några kommuner påtalar att de hänvisar till Kemikalienspektionens PRIO-lista vid tillsyn.

Goda exempel:

- Nästan alla kommuner anger att de gör detta i ordinarie tillsyn

HK10: Strategiskt arbete för ett giftfritt Skåne

Huvudaktör (*följts upp gentemot):

Kommuner*, Region Skåne*, Länsstyrelsen*, Statliga myndigheter, Företag

Åtgärdsformulering:

Det regionala arbetet med att fasa ut och minska den samlade exponeringen och spridningen av miljö- och hälsoskadliga ämnen, vilket också bidrar till giftfria och cirkulära kretslopp, fortsätter utvecklas genom följande insatser:

A) Samverkan för genomförandet av lokala kemikalieplaner och kemikalieåtgärder på regional och lokal nivå.

B) Inventering och utfasning av miljö- och hälsoskadliga kemiska produkter och varor i kommunala verksamheter och bolag med särskilt fokus på miljöer där barn vistas.

C) Krav ställs på att varor och kemiska produkter är fria från särskilt farliga ämnen i samband med offentlig upphandling. I första hand upphandlas och köps in varor och kemiska produkter som uppfyller motsvarande kriterier som ingår i miljömärkningar.

D) Företag som importerar eller tillverkar varor ställer krav på att nya varor är fria från särskilt farliga ämnen.

E) Kompetenshöjande insatser genomförs för att stärka kunskapen om miljö- och hälsoskadliga ämnen hos myndigheter, kommuner och företag.

Sammanfattning av inkomna svar:

Endast några kommuner har kemikalieplaner

Flera kommuner ställer krav i upphandling

Flera kommuner arbetar med giftfri förskola

Goda exempel:

- Kristianstad: Genom det nya kemikaliehanteringssystemet Chemgroup "tvingas" våra verksamheter att årligen inventera sina verksamheter och i samband med inventeringen får uppdaterade SDB och mildare produkter föreslås i systemet som ersättningsprodukter så att farligare ämnen fasas ut. Vi är i ett tidigt migreringsskede där inventering och utbildning av systemet är på agendan.
- Malmö: Under 2025 har även ett regionalt samarbete om PFAS påbörjats, med bland annat Lund, VA Syd, IVL och Räddningstjänsten.

HK11: Hållbarhetssäkring av regionala ekonomiska stöd

Huvudaktör (*följts upp gentemot):

Region Skåne*, Länsstyrelsen*,
Statliga myndigheter

Åtgärdsformulering:

Beslutskriterier och rapporteringskrav för regionala ekonomiska stöd ses över och utvecklas vid behov, och där det är möjligt, så att relevanta stöd styr mot en hållbar utveckling. Material tas fram för att utbilda och vägleda organisationer som får ekonomiskt stöd i hur de kan utveckla sitt hållbarhetsarbete. Syftet är att säkerställa att de organisationer och insatser som tilldelas ekonomiskt stöd genom offentlig finansiering också bidrar till en hållbar samhällsutveckling utifrån samtliga hållbarhetsdimensioner.

Naturvårdsverkets handledning för kartläggning av potentiellt miljöskadliga subventioner kan användas som underlag för att identifiera, beskriva, bedöma och utveckla stödkriterier mot ökad hållbarhet.

Sammanfattning av inkomna svar:

Endast två svar regionen svarat G och Länsstyrelsen svarat E

Goda exempel:

- Region Skåne: Verksamheter som får bidrag på minst tio prisbasbelopp per år omfattas av särskilda krav vilka finns i Region Skånes miljöbevis. Dessa verksamheter ska beskriva hur de tänker arbeta för att möta Region Skånes miljökrav, senast tre månader efter beslut om finansiering.

HK12: Hållbarhetssäkring av planer, beslut och investeringar

Huvudaktör (*följts upp gentemot):

Kommuner*, Länsstyrelsen*, Region Skåne*, Statliga myndigheter.

Åtgärdsformulering

Metoder för hållbarhetssäkring av strategiska planer, beslut och investeringar utvecklas som verktyg för att styra verksamheten mot ökad hållbarhet. Det är både den förväntade effekten och själva genomförandet av planen, beslutet eller investeringen som ska hållbarhetssäkras. Hållbarhetsfrågor behöver lyftas, diskuteras och bedömas i tidiga skeden genom att bredda perspektivet, ställa rätt frågor vid rätt tidpunkt och göra konsekvensbedömningar av olika planer, beslut och investeringar.

Hållbarhetssäkringen ska bidra till att säkerställa att strategiska planer, beslut eller investeringar som genomförs är relevanta i förhållande till de strategier som finns för frågan eller området, leder till förbättrade sociala, miljömässiga och ekonomiska förhållanden, minskar negativa sociala, miljömässiga och ekonomiska effekter av planen, beslutet eller investeringen, samt synliggör mål- och intressekonflikter.

Sammanfattning av inkomna svar:

Några kommuner hänvisar till sina olika hållbarhetsstrategier eller liknande

Flera kommuner nämner arbetet med gröna obligationer.

Hållbarhetssäkring i planarbete nämns av några kommuner.

Goda exempel:

- Klippan: En hållbarhetschecklista finns och ska användas vid beredning av ärenden för att visa på vilka effekter ett beslut har på de tre aspekterna av hållbarhet
- Tomelilla: I samtliga politiska ärenden görs en konsekvensbedömning utifrån barnperspektiv, ekonomiskt perspektiv och miljöperspektiv. Detta innefattar såväl planer som investeringar. Checklista för hållbart byggande samt jobbar med att ta fram beslutsstöd utifrån munkmodellen.
- Malmö stad har internt tagit fram en plattform för hållbarhetsarbetet och Agenda 2030 som stöd för alla inom organisationen. Arbetar även med att hitta modeller för att kunna göra olika typer av hållbarhetsanalyser inför beslut. Agenda 2030 är en integrerad del av stadens budget och de globala målen är kopplade till kommunfullmäktigemålen. Detta gör att hållbar utveckling är en integrerad del av stadens styr- och ledningssystem. Stadens Hållbarhetsanalys tar sin utgångspunkt i befintliga processer och styrkor i stadens arbete med hållbar utveckling samtidigt som modellen adresserar de utmaningar som har identifierats under ärendets beredning. Modellen utgörs av fem delar: integrering av de globala hållbarhetsmålen i kommunfullmäktigemålen, uppföljnings- och utvärderingsverktyg, samordning och kunskapsdelning, utbildning samt förvaltningsspecifika riktlinjer och stöd

HK13: Utveckling av näringslivets hållbarhetsarbete för stärkt konkurrenskraft, utvecklade affärsmodeller, ökad sysselsättning och attraktivitet

Huvudaktör (*följts upp gentemot):

Sydsvenska Handelskammaren, Företagarna Syd, CSR Skåne (Stiftelsen TEM), NMC - Nätverket för Hållbart Näringsliv Coompanion

Åtgärdsformulering

Kompetenshöjande och rådgivande insatser genomförs för att öka förmågan hos små och medelstora företag att göra en systematisk analys av vilken påverkan verksamheten har i hela värdekedjan och vad som påverkar verksamheten ur ett miljö- och hållbarhetsperspektiv. Analysen kan bidra till att identifiera väsentliga områden, risker och möjligheter för utveckling av företagets affärsmodell och verksamhet samt möta ökande krav på redovisning av hållbarhetsarbetet från kunder, investerare och övriga samhället.

Framtagna vägledningar som syftar till att stärka företagens miljö- och hållbarhetsarbete fortsätter spridas och kan fungera som underlag för erfarenhetsutbyte mellan företag.

Sammanfattning av inkomna svar:

Har inte följts upp gentemot huvudaktörer. 5 kommuner har svarat

Goda exempel:

- Lomma: Sker i viss mån genom tillsyn, näringslivsutvecklare just anställd som påbörjat ett arbete med utveckling av frågorna och genomlysning av möjligheterna för grön näring i kommunen.
- Kävlinge har deltagit i projektet "Agenda 2030, ett smörgåsbord för hållbara affärer.

HK14: Näringslivssatsning kring FN:s hållbarhetsmål för hållbara affärer

Huvudaktör (*följts upp gentemot):

Region Skåne*
Länsstyrelsen*
Kommuner *

Åtgärdsformulering

Kunskapsuppbyggande insatser riktat till näringslivet genomförs där företagen lär sig mer om vad de globala hållbarhetsmålen betyder för den egna verksamheten. Insatserna skapar förutsättningar för små och medelstora företag att integrera hållbarhet i sin verksamhetsutveckling och därmed bli konkurrenskraftiga, attraktiva arbetsgivare och skapa nya affärsmodeller med andra företagare.

Sammanfattning av inkomna svar:

Många nämner arbetet med Ystadmodellen och samarbete med HUT
Flera nämner samarbete med Almi, IUC syd mfl.

Goda exempel:

- Svalövs kommun: Under 2025 planeras en intensifiering av detta arbete med särskilt fokus på cirkulär ekonomi och hållbar affärsutveckling. Detta inkluderar workshops och seminarier i samarbete med IUC Skåne och projekt medfinansierade av Europeiska socialfonden, syftande till att stödja små och medelstora företag i att integrera hållbarhet i sin verksamhet. Dessa insatser är i linje med de globala målen och kan stärka företagens konkurrenskraft.

HK15: Minskad nedskräpning

Huvudaktör (*följts upp gentemot):

Kommuner*

Marint Kunskapscenter i Malmö

Åtgärdsformulering:

En regional informationskampanj mot nedskräpning genomförs och ett gemensamt kartverktyg för inrapportering av nedskräpning tas fram. Strandstädningen genomförs i kommuner som har problem med marin nedskräpning.

Sammanfattning av inkomna svar:

Kommunerna deltar i Skräpplockardagar, Hållsverige rent dagar mm.

En del kommuner är med i städkartan eller har andra inrapporteringsverktyg.

Goda exempel:

Malmö: Samarbete med BID där vi arrangerar gemensamma städevents. Städdagen på Möllan resulterade i 280 kg insamlat skräp. World cleanup day resulterade i 370 kg insamlat skräp på Ribban där vi hade ett stort event tillsammans med Naturum Öresund, Naturskyddsföreningen, Håll Sverige Rent m.fl. Samma dag anordnades det skräpplockning i Limhamn och Malmö sportdykarklubb dök vid Glasbrukskajen

På Havets dag erbjöd vi oss att skicka ut gatukritor till förskolor med uppmuntran att prata om nedskräpning och kopplingen mellan hav och land genom att rita runt gatubrunnar och skriva ""Havet börjar här"". I informationsmaterialet rekommenderade vi även skolorna att ta del av allt fint åldersanpassat utbildningsmaterial som finns på Håll Sverige Rents hemsida, vilket många gjorde. 32 förskolor deltog.

Videorna på TikTok som gästades av komikern Jofi fick bra spridning bland målgruppen och en lycklig vinnare fick bli ägare till en egen stolphängd Malmö stad-papperskorg. Inför sommarens skolavslutningar informerade vi i nyhetsbrevet som går ut till samtliga rektorer och uppmanade att avgångsstudenter inte skulle fira med konfetti.

Städhubbar lånas ut till bibliotek och andra föreningar som ordnar skräpplockningsevents. Städhubbar finns även på fem platser längs med stranden under badsäsongen. Medborgare kunde även långa skräpplockarkit vid dessa hubbar för att samla skräp längs med stranden. Två obemannade städlådor har testats i Folkets park på Ribban. Medborgare bokar skräpplockningsutrustning via Malmö stads onlinetjänst.

HK16: Minskad miljöpåverkan från plast

Huvudaktör (*följts upp gentemot):

Kommuner *

Länsstyrelsen*

Region Skåne*

Åtgärdsformulering

Plastens miljöpåverkan beaktas i framtagande av strategier och planer samt vid upphandling och inköp. Naturvårdsverkets stöd samt den regionala strategin för att minska mängden plast i hav och natur (se www.tankomplast.se) används som kunskapsunderlag och som vägledning för genomförande av åtgärder för att minska de negativa effekter som plastanvändning kan medföra i form av nedskräpning, miljögifter och klimatutsläpp.

Sammanfattning av inkomna svar:

Många kommuner har mål och strategier i kommunen kopplat till plast, mikroplast, marint skräp mm.

Ca hälften av kommunerna hänvisar till att man ställer olika krav i upphandlingen tex återvunnen, biobaserad och återvinningsbar plast.

Kommunerna arbetar med att få bort engångsprodukter.

Det görs nedskräpningskampanjer mot allmänheten och utfasning av farligt plast i förskolor.

Goda exempel:

- Region Skåne har mål att minska den indirekta klimatpåverkan från varor av plast, textil, gummi och metall. Region Skåne arbetar med prioriterade varor av dessa material och har tagit fram en guide för hållbara materialval. Guiden syftar till att ge stöd till verksamheterna i Region Skåne att minska mängden förbrukningsmaterial, bland annat genom att minska överanvändningen och övergång från engångs- till flergångsmaterial, men också för att välja alternativ med lägre klimatpåverkan. Region Skåne ställer också miljökrav i miljöprioriterade upphandlingar för att få in alternativ med lägre miljöpåverkan på avtal.

HK17: Hållbara konsumtions-mönster för ökad livskvalitet

Huvudaktör (*följts upp gentemot):

Kommuner*
Region Skåne*
Länsstyrelsen*
Hållbar Utveckling Skåne*

Åtgärdsformulering

Kunskapsuppbyggande insatser genomförs kring konsumtionsmönster och livsstilar som leder till minskad miljöpåverkan och minskad konsumtion med bibehållen eller ökande livskvalitet. Engagemanget kring delande och cirkulära lösningar hos individen bör tas tillvara. Därmed stärks förståelsen för hur hållbara livsstilar, som kan innebära ett gott liv, även kan integreras i det strategiska miljö- och klimatarbetet. Hänsyn bör tas till socioekonomiska och kulturella aspekter. Goda exempel på redan genomförda insatser samlas och sprids i länet.

Sammanfattning av inkomna svar:

Många kommuner hänvisar till olika planer och strategier där det finns åtgärder och mål inom konsumtionsområdet. Flera kommuner hänvisar till olika typer av kunskapsuppbyggande insatser mot allmänheten såsom digitala webbinarier, förläsningar o dyl. på biblioteket, info i sociala medier mm. Detta drivs av kommunen själv eller avfallsbolag. Hållbarhetsdagar och andra evenemang nämns som insatser i flera kommuner. Återbruk på återvinningscentraler görs i flera kommuner och även åtgärder som fritidsbank och klädbytardagar nämns.

Goda exempel:

- Helsingborgs verkstad för livskvalitet T ex Familjedagar har lockat mellan 100-300 besökare varje gång, med olika teman för hållbara val och särskilt fokus på barnfamiljers ekonomiskt utsatta situation. Klimatdialogerna 2024 innebar 25 dialoger med invånare innebar kunskapshöjande insatser som quiz, fokusgrupper och samtal, med ca 900 interaktioner på 14 olika platser i kommunen. Med särskilt socioekonomiskt fokus har Familjecentraler, SFI, och Stadsdelsmammor deltagit i kunskapsuppbyggande insatser inom hållbar matlagning, källsortering, klimat och cirkularitet. Klimatfonden startade 2024 och ger medel till invånare som vill göra insatser för minskad klimatpåverkan, med mera. Inom ramen för Klimat- och energiplanen vill vi satsa på ökad nyttjandegrad av befintliga delningstjänster. Vi arbetar också med kommunikation via sociala medier för att sprida kunskap om hållbar livsstil.

Grafer och diagram

Följande diagram visar den aktuella genomförandegraden för åtgärdsprogrammet för miljömålen.

Vill man se ytterligare statistik- tex kommunjämförelser för varje åtgärd kan man göra detta på www.atgardswebben.se

Genomförandegrad

För hela programmet, alla aktörer:

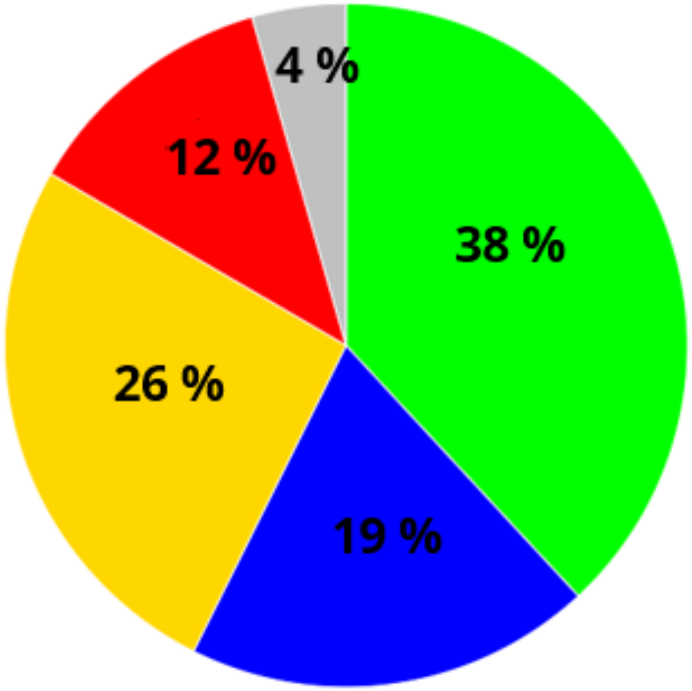

För respektive prioriterat område, alla aktörer:

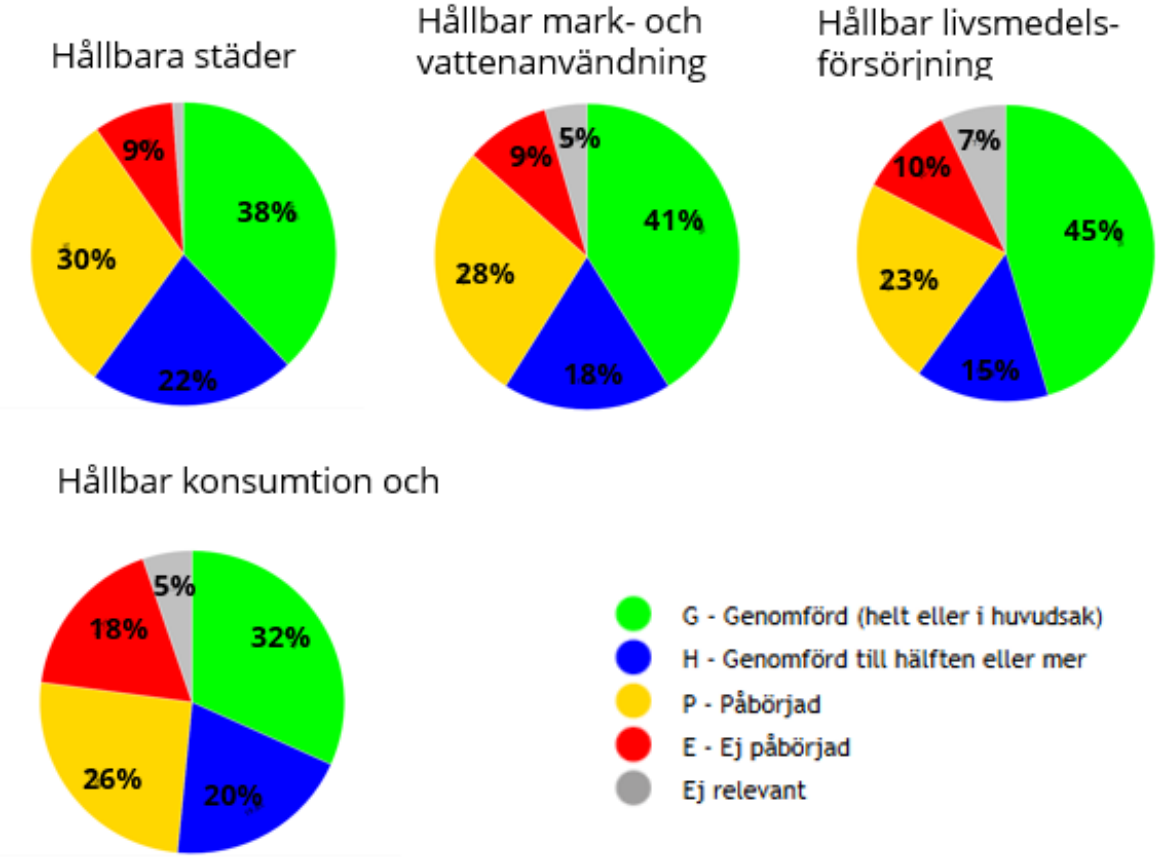

Hållbara städer och samhällen

(genomförande per åtgärd, alla aktörer)

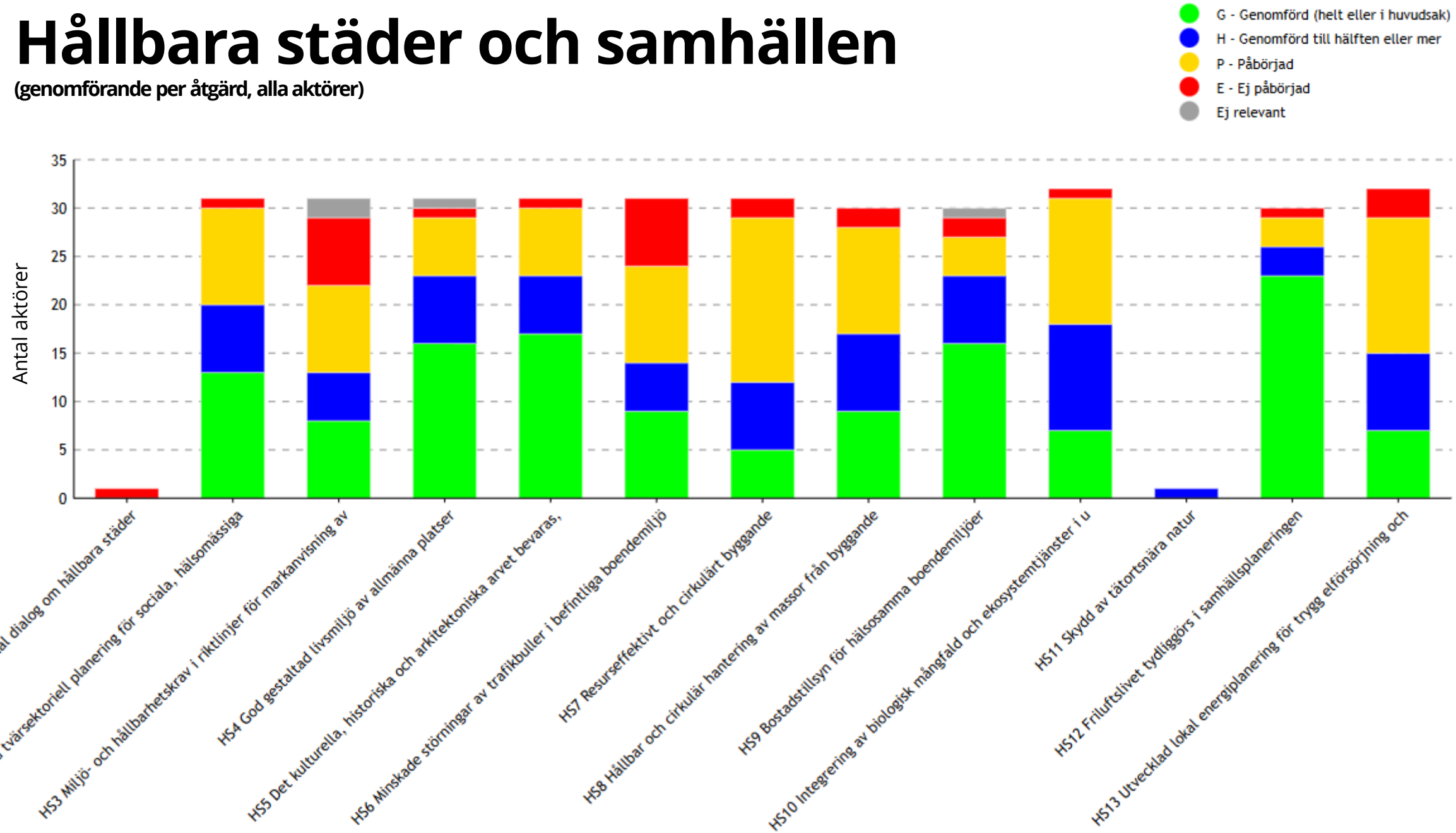

Hållbara städer och samhällen

(genomförande per aktör, endast kommuner)

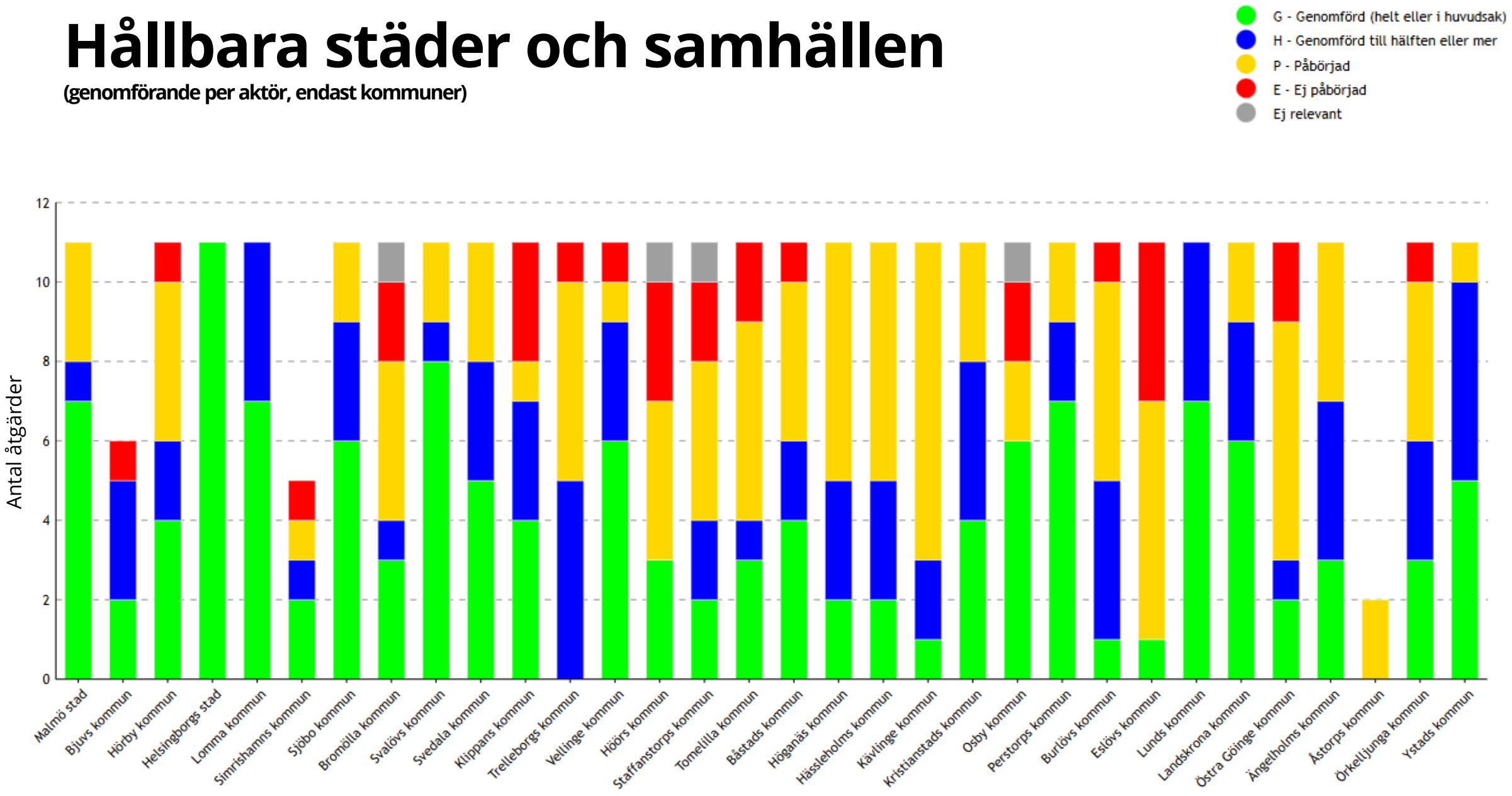

Hållbar mark- och vattenanvändning

(genomförande per åtgärd, alla aktörer)

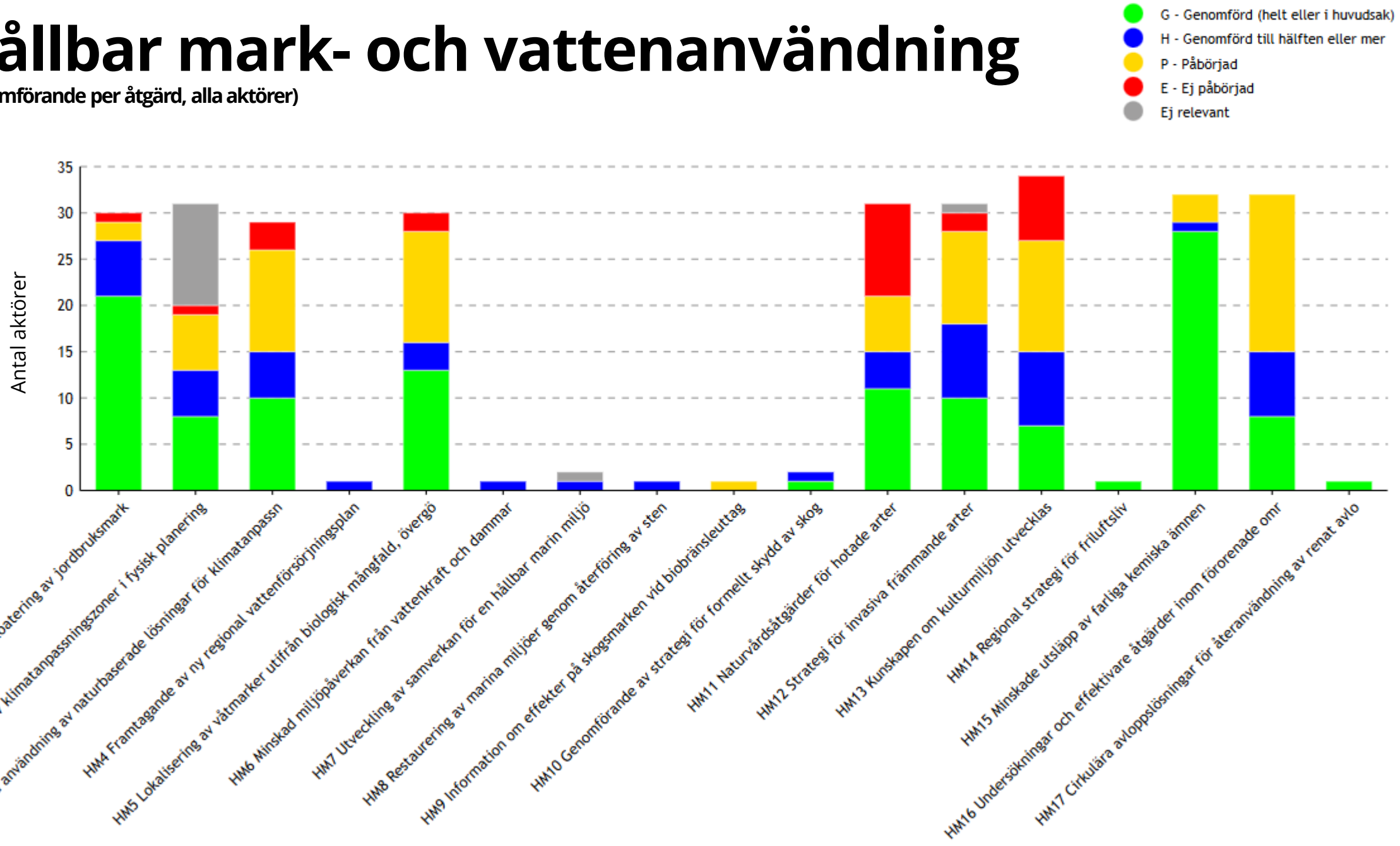

Hållbar mark- och vattenanvändning

(genomförande per aktör, endast kommuner)

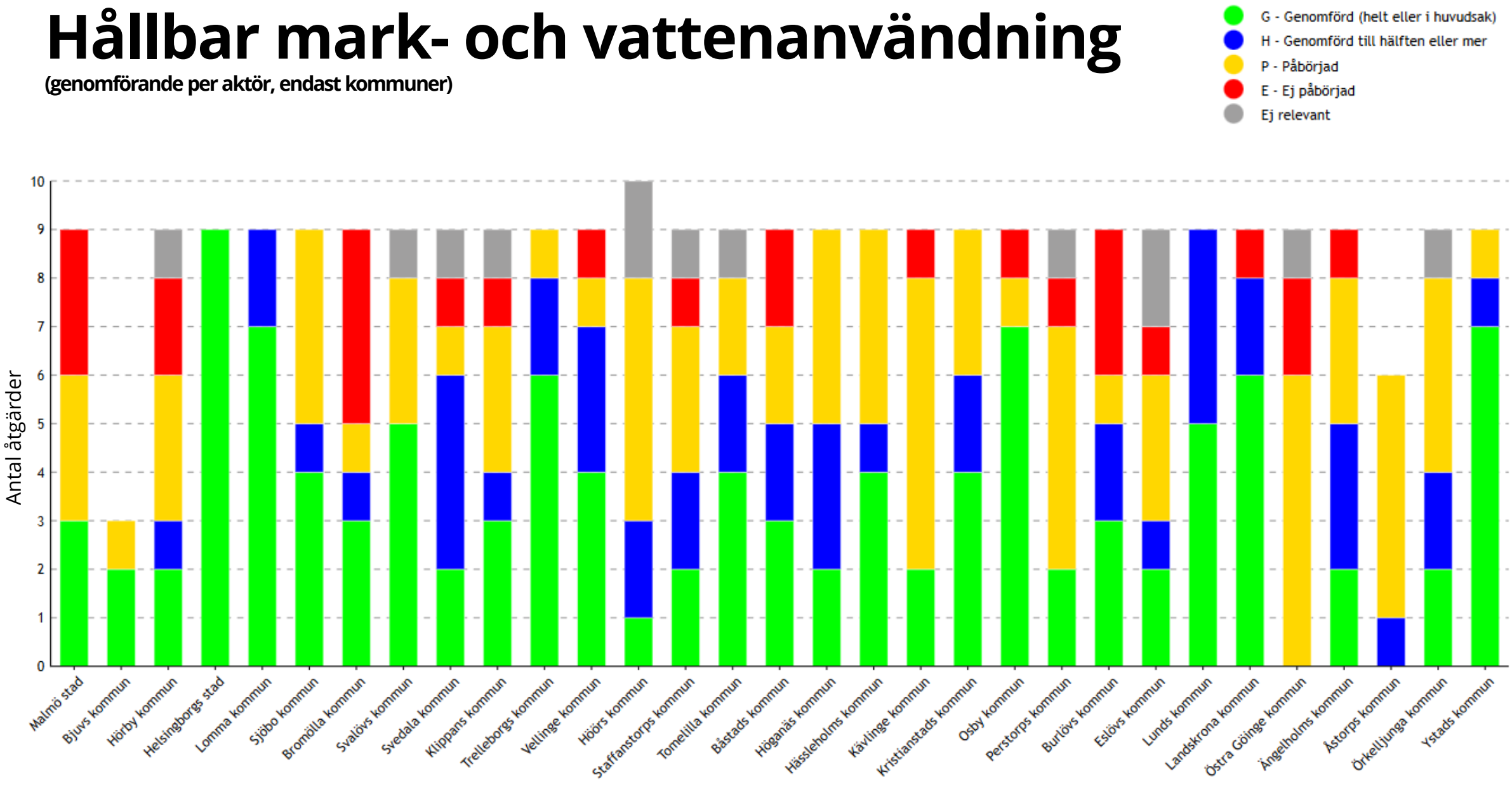

Hållbar livsmedelsförsörjning

(genomförande per åtgärd, alla aktörer)

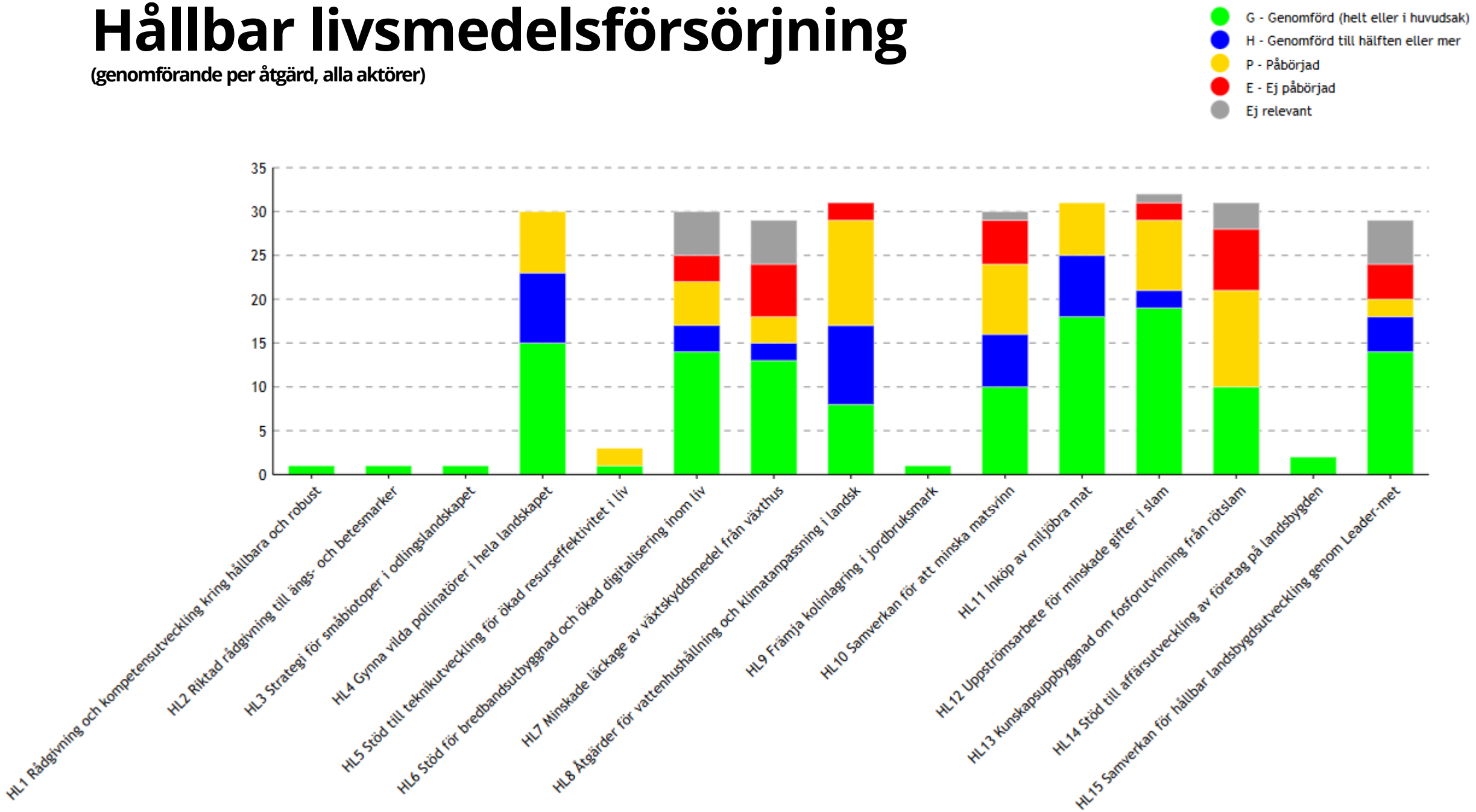

Hållbar livsmedelsförsörjning

(genomförande per aktör, endast kommuner)

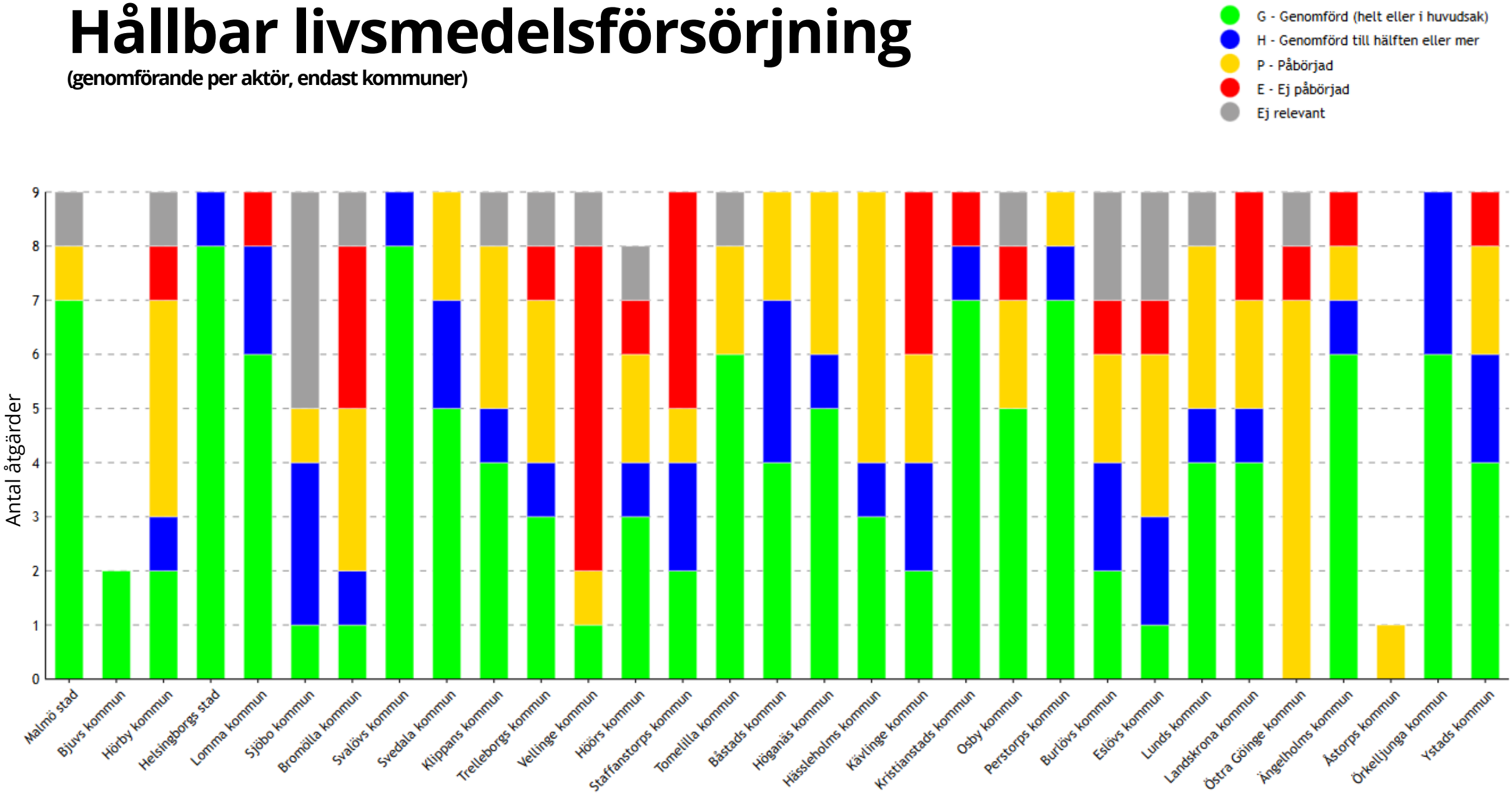

Hållbar konsumtion och produktion

(genomförande per åtgärd, alla aktörer)

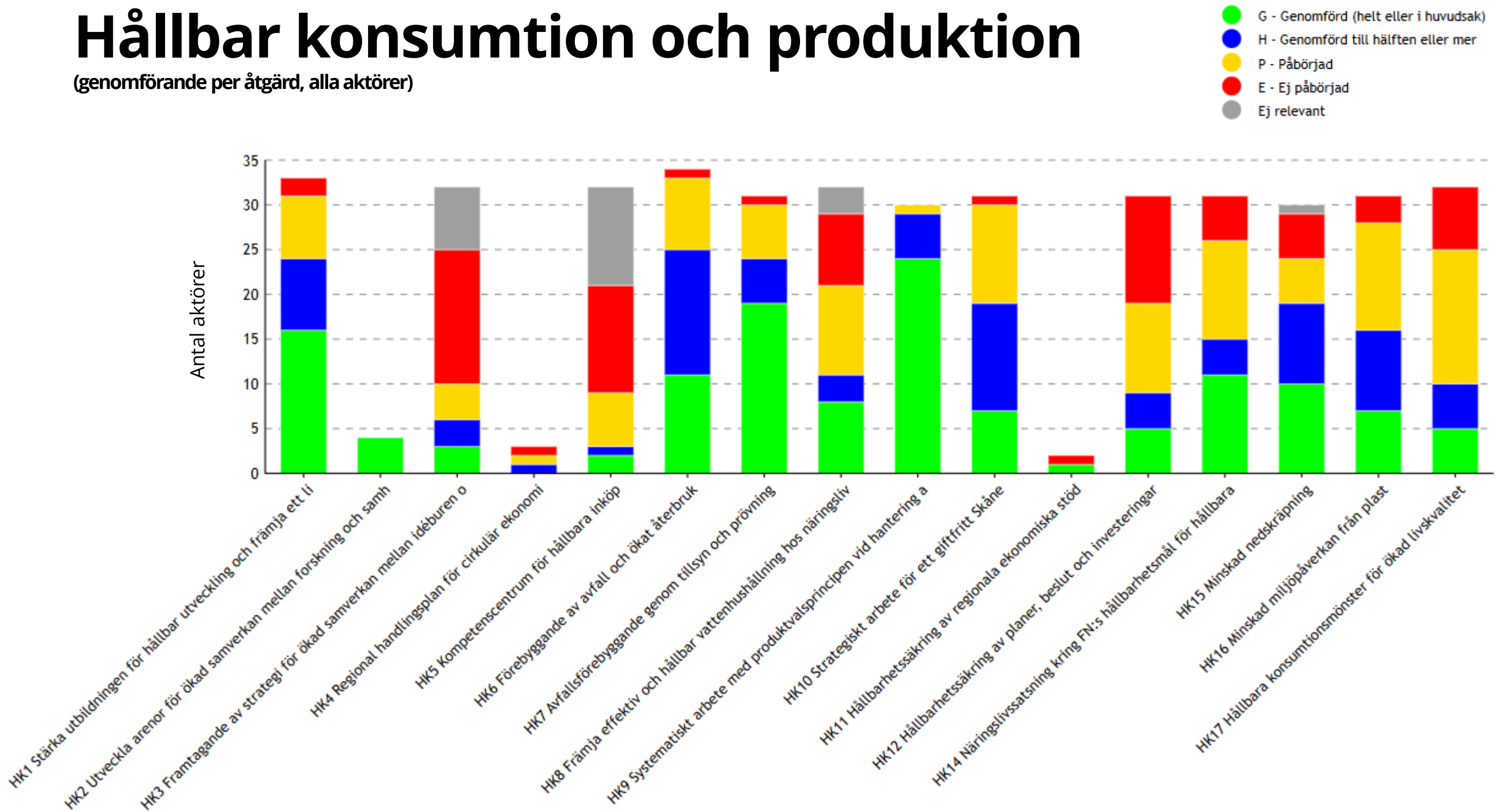

Hållbar konsumtion och produktion
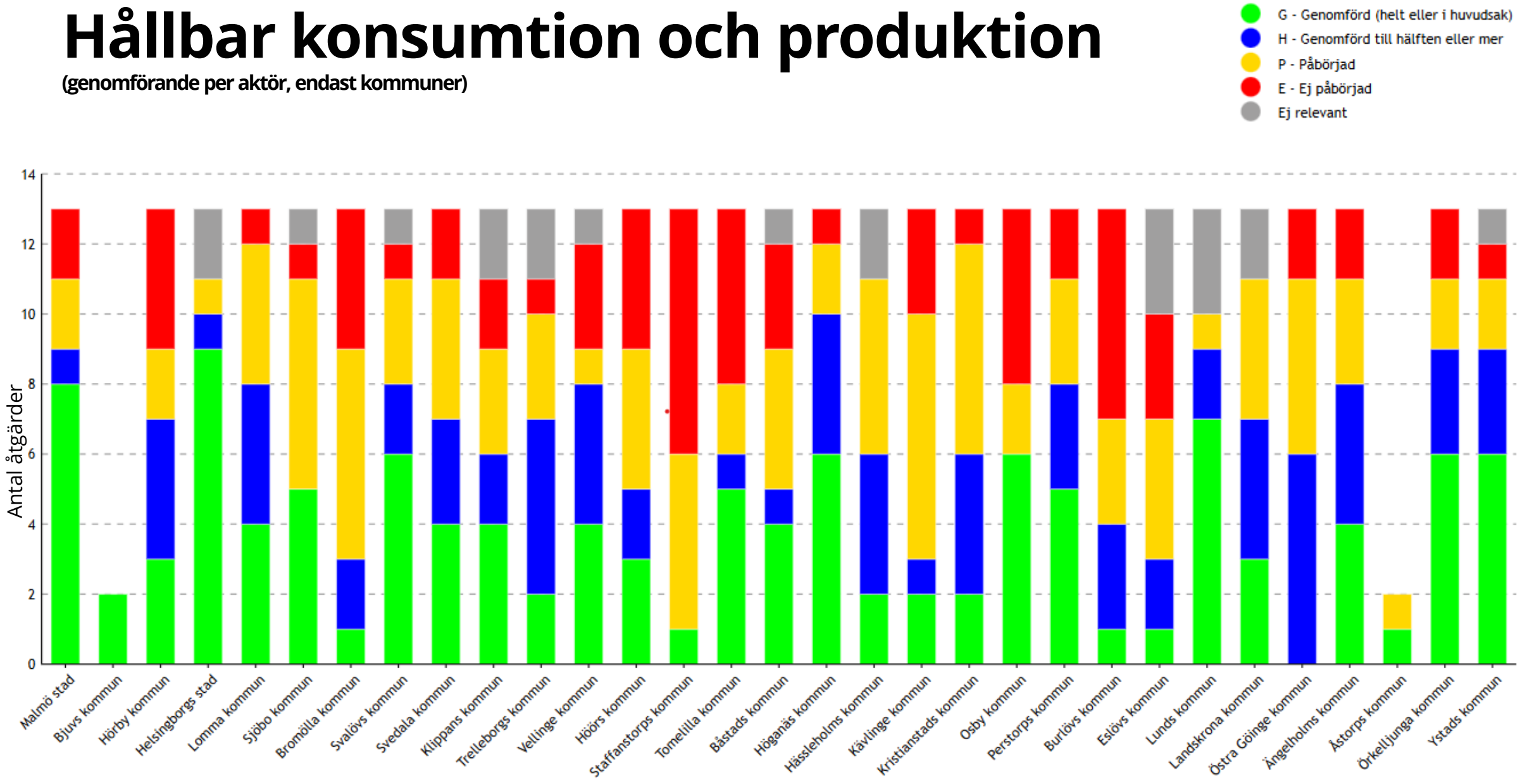
(genomförande per aktör, endast kommuner)